

**TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLERİN ULUSLARARASI FAALİYETLERİ:
ULUSLARARASI KURULUŞLARA ÜYELİKLER ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME**
**INTERNATIONAL ACTIVITIES OF LOCAL GOVERNMENTS IN TURKEY: AN
EVALUATION OF MEMBERSHIPS TO INTERNATIONAL ORGANIZATIONS**

Ferruh TUZCUOĞLU¹, Çiğdem AKMAN², Elvettin AKMAN³

1. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, tuzcuoglu@sakarya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-0319-9396>
2. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, çiğdemakman@sdu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-1936-6884>
3. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, elvettinakman@sdu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-2303-840X>

Öz

Son yıllarda yerel yönetimlerin uluslararası faaliyetleri giderek artmaktadır. Yerel yönetimler kardeş şehir ilişkileri oluşturarak, uluslararası kuruluşlara üye olarak ve iş birliği protokolleri ile mutabakat zaptı/iyi niyet mektupları imzalayarak uluslararası faaliyetler yürütmektedirler. Bu doğrultuda çalışmada Türkiye'de yerel yönetimlerin uluslararası faaliyetlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada uluslararası faaliyetlere ilişkin teorik, tarihsel ve yasal arka plana değinildikten sonra, Türkiye'deki yerel yönetim birimlerinin uluslararası faaliyetlerine ilişkin istatistiksel verilere yer verilmiş ve uluslararası kuruluşlara en fazla üyeliği olan 6 büyükşehir belediyesindeki ilgili birim yöneticileri ile görüşülerek bazı tespit ve değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışma neticesinde Türkiye'de yerel yönetimlerin uluslararası faaliyetlerinin sayısının giderek arttığı, üyeliklerin etkin şekilde yürütüldüğü, fayda sağlayacağı düşünülen uluslararası kuruluşlara üye oldukları, üye olmadan önce bir amaç belirlendiği, uluslararası kuruluşların önemli bir paydaşı olabildikleri ve ortaklaşa projeler gerçekleştirerek önemli kazanımlar elde ettikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Yerel Yönetimler, Uluslararası Faaliyet, Kardeş Şehir, Türkiye*

Abstract

In recent years, there has been an increase in the international activities of local governments in Turkey. Local governments conduct international activities by establishing sister city relations, becoming members of international organizations, and signing cooperation protocols, and memoranda of understanding/goodwill letters. The present study aimed to investigate the activities regarding the international activities of local governments in Turkey. In the study, lectures on international activities, following the description of theoretical, historical and legal backgrounds of international relations, the statistical data on the activities of local governments in Turkey are presented, and some observations and assessments were made through the information obtained from the relevant unit managers of six metropolitan municipalities in Turkey which have the strongest memberships in international organizations. As a result, it was determined that there has been an increase in the number of international activities of local governments in Turkey, memberships to these organizations have been effectively carried out, the municipalities have become a member of international organizations which are expected to benefit from, a purpose was determined by these municipalities before becoming a member, and these municipalities have become stakeholders of international organizations and have gained significant benefits through these joint projects.

Keywords: *Local Governments, International Activities, Sister City, Turkey*

Makale Türü Article Type
Derleme Review Article

Başvuru Tarihi Application Date
04.11.2020 11.04.2020

Yayına Kabul Tarihi Admission Date
23.12.2020 12.23.2020

DOI

<https://doi.org/10.30798/makuiibf.821037>

EXTENDED SUMMARY

Research Problem

The main aim of the present study was to examine the increasing activities in the international relations of local governments in Turkey in recent years.

Research Questions

In line with the purpose of the study, the answers to questions "What are the reasons for being a member of international organizations?", "Does it need to be a member of more international organizations?", "Are you a part/ stakeholder of the international organization you are a member of?", "Which is the most effective international organization?" "What benefits do you think the memberships to these organizations bring?", "Are there any disadvantages of being a member of international organizations?" and "What are the difficulties in memberships to international organizations?" were sought.

Literature Review

Economic, political, cultural, and commercial relations between countries, cities, regions, and towns have always existed throughout history. Currently, with the interdependence created by globalization and the dynamic and variable effects of localization, relations established in different cities of the world develop in a multi-actor way. 20. Being at the beginning of the 21st century, nation-states tend to focus on smaller and local problems in their foreign policies, which has laid the groundwork for the establishment of new partnerships. International relations activities of local governments have emerged as a product of this process. Reviewing the national and international literature is examined, it has been seen that there are many domestic and international studies on this subject. Sister city relations are created to protect the interests of local governments in the international arena, to ensure peace between countries, and for diplomacy. International organizations have emerged after the Second World War. They have taken part in the international system as an important international actor over time.

Methodology

In the present study, a qualitative analysis was carried out to examine the activities of local governments in international relations in Turkey. As the sample universe, six metropolitan municipalities in Turkey (Istanbul Metropolitan Municipality (MM), Ankara MM, Antalya MM, Bursa MM, Izmir MM, and Gaziantep MM) which have been conducting the strongest activities of international relations have been selected. Metropolitan municipalities have separate units dealing with international organizations and are named differently Therefore, interviews were made with the managers of these units. Interviews with six metropolitan municipalities were conducted over the phone and/or via e-mail. The information obtained as a result of the interviews was discussed in three categories: the process of membership to international organizations, the advantages and disadvantages provided by the international activities of local governments, and the points that local governments should pay attention to while carrying out their international activities. During the qualitative analysis,

the method of the direct quotation was used in some places, while it was preferred to briefly include their opinions in some places. Furthermore, common or different views of the managers are examined.

Results and Conclusions

In the present study, a qualitative analysis of the six metropolitan municipalities with the strongest international organizations membership in Turkey yielded many important results. These can be evaluated under four topics. First, the relevant managers in all MMs have stated that they have been carrying out their membership to international organizations as effectively as possible and that they are a part/ stakeholder of the international organizations to which MMs are members. Secondly, they have stated that the number of memberships of Istanbul MM and İzmir MM is sufficient regarding whether it is necessary to become a member of more international organizations. Other MMs have stated that they could create new memberships to expand their field of activity rather than a numerical increase. Thirdly, since the number of memberships to international organizations is high and therefore they are more experienced, all the administrators of the MMs interviewed have stated that they could be mentors to other municipalities and share their opinions and recommendations to be more effective in international collaborations. Finally, the relevant administrators have reported that there may be some difficulties in membership to international organizations, however, they can solve them through cooperation. They also emphasized that the advantages of membership to international organizations outweigh the disadvantages. It was concluded that the MMs of which their international relations can be described as pioneering in Turkey, carry out effectively their membership in international inter-governmental organizations, they are members of the international organizations that they will benefit from, they set a goal before becoming a member, they can be a stakeholder of international organizations while sometimes they can be the president of these organizations, they can mentor to other municipalities and they carry out joint projects with these organizations and they benefit from such activities

1. GİRİŞ

Ülkelerin, şehirlerin, bölgelerin ve kasabaların birbirleri ile tarih boyunca ekonomik, siyasal, kültürel ve ticari ilişkileri hep var ola gelmiştir. Günümüzde ise küreselleşmenin ortaya çıkardığı karşılıklı bağımlılık, yerleşmenin dinamik ve değişken etkileriyle dünyanın farklı şehirlerinde kurulan ilişkiler çok aktörlü bir şekilde gelişme göstermektedir. 20. Yüzyıl ile birlikte ulus devletlerin dış politikalarında daha küçük ölçekli ve yerel nitelikli problemlere yönelmesi yeni ortaklıkların kurulmasının zeminini hazırlamıştır. Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler faaliyetleri bu sürecin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

Dünyada merkezi yönetimlerin bazı hizmetlerin sunumunu yerel yönetimlerle paylaşmaya başlamasıyla yaşanan yapısal ve işlevsel değişimle yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluklarının artması, vatandaşların talep ve ihtiyaçlarının artması ve çeşitlenmesi ve şehir nüfuslarının artması şehirlerin yönetimlerini gün geçtikçe zorlaştırmıştır. Şehirlerde ortaya çıkan ortak sorunların çözümü, hizmet kalitesinin artırılması, bölgenin tanıtımı, sosyo-kültürel işbirliği yapılması gibi konularda uluslararası ilişkiler faaliyetlerinin fayda sağlayacağı düşünülmüştür. Bu nedenle işlevleri göz önüne alındığında belediyelerin ulusal ve uluslararası işbirlikleri kurması önemli görülmeye başlanmıştır. Ülkeler tarafından zaman içerisinde kurulan uluslararası işbirlikleri; “Kardeş Şehir Uygulaması”, “Uluslararası Kuruluşlara Üyelik”, “İş Birliği Protokolleri” ile “Mutabakat Zaptı/İyi Niyet Mektupları”ndan oluşmaktadır.

Yerel yönetimlerin uluslararası işbirliği türlerinden ilki olan kardeş şehir uygulaması yerel yönetimlerin çıkarlarını uluslararası alanda tanımlamak ve korumak için hayata geçirilmiştir. Öte taraftan siyasi ve ekonomik alanda devletlerin karşılaştığı sorunların çözülmesi ve savaştan düşman olarak ayrılan ülkeler arasında uzlaşma ve barışın sağlanması amaçlanmıştır. İlerleyen zaman içerisinde de kardeş şehir uygulaması önemli bir diplomasi aracı olarak görülmüştür. Küreselleşme ile beraber uluslararası kuruluşların da etki alanları genişlemiştir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra uluslararası kuruluşların ortaya çıktıkları görülmektedir. Bunun sebebinin kardeş şehirlerin ortaya çıkışı ile aynı olduğu görülmektedir. Uluslararası kuruluşlar zaman içerisinde önemli birer uluslararası aktör olarak uluslararası sistemde yer almaktadırlar (Akman, 2019: 1222).

Yerel yönetimlerin kardeş şehir ilişkileri kurma ve uluslararası kuruluşlara üye olmanın yanı sıra yukarıda da belirtildiği üzere İş Birliği Protokolleri ile Mutabakat Zaptı/İyi Niyet Mektupları imzalayarak da uluslararası faaliyetler yürüttükleri görülmektedir. İşbirliği protokolü; iki şehir arasında proje amaçlı ya da aynı ülkeden ikinci kardeş şehir ilişkisi oluşturulması amacıyla kurulan ilişkidir. Mutabakat Zaptı/İyi Niyet Mektubu ise, iki şehir arasında iyi ilişkiler kurmak için atılan ilk adımdır. Bu ilişki türünde merkezi yönetim, yerel yönetimler aracılığıyla iki şehir arasındaki ilişkileri güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu iki ilişki türü de kardeş şehir ilişkilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Türkiye’de yerel yönetimler, uluslararası faaliyetler kapsamında kardeş şehir ilişkileri kurmaya başlamış, uluslararası kuruluşlara üye olmuş, iş birliği protokolleri, mutabakat zaptı/iyi niyet mektupları

imzalamışlardır. Türkiye’de bu faaliyet türlerinden en fazla kardeş şehir ilişkileri ve uluslararası kuruluşlara üyelikler başvurulmaktadır. Bu nedenle çalışmada ilk olarak, kardeş şehir ilişkilerine yer verilerek kardeş şehir olma süreci ve Türkiye’nin kardeş şehir ilişkileri açıklanmıştır. İkinci olarak uluslararası kuruluşlara değinilerek uluslararası kuruluşlara üyelik süreci ve Türkiye’nin üye olduğu uluslararası kuruluşlar ele alınmıştır. Son olarak Türkiye’de uluslararası kuruluşlara en fazla üyeliği olan yerel yönetim kuruluşları üzerinden nitel bir analiz yapılarak uluslararası kuruluşlara üye olma süreci, üye sayıları ve etkinliği, avantajları ve dezavantajları, ortaya çıkan sorunlar ve öneriler ortaya konulmuştur.

2.KARDEŞ ŞEHİR İLİŞKİLERİ

Kardeş şehir; en az iki ülkede benzer özellikler taşıyan şehirlerin aralarında ortak amaca ulaşmak için kurdukları ilişkiye verilen isimdir. Kardeş şehir ilişkisiyle bilgi ve deneyim paylaşımı ile teknik, kültürel ve ekonomik işbirliği gibi ortak amaçlar edinilebilir. Bu amaçlar her kardeş şehir ilişkisinde farklı özellikler taşımaktadır. Bundan dolayı kardeş şehir kavramı ile ilgili birçok farklı tanım görülmektedir (Akman, 2016: 1057). Genel anlamda kardeş şehir; ülkeler, şehirler, ilçeler ve kasabalar arasında İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra kurulan uzun vadeli kültür ve eğitim değişimi aracılığıyla diplomatik ilişkilerin ve vatandaşların barışını idame etmek amacı ile tasarlanmıştır (Akman ve Akman, 2017: 229). Yerel yönetimleri diplomasiye dâhil etmek ve uluslararası siyasette sistematik unsurları ile varlığını ortaya koymak için atılan ilk adımdır (Ogawa, 2012: 11). En kısa tanımlaması ile kardeş şehir; Şehirlerin, eyaletlerin veya ilçelerin derin ve uzun vadeli birlikteliğini ifade etmektedir (www.sister-cities.org). Günümüzde bu birliktelik kültürel olabileceği gibi çatışmanın çözülmesi içinde kurulabilmektedir.

Dünyada şehir nüfusunun çeşitli nedenlerle artması birçok alanda şehirlerin tartışılmasına zemin hazırlamıştır. Şehirler küresel dünyada ekonomi, kalkınma, politika ve birçok alanda rol almaya başlayarak uluslararası ilişkilerin yeni aktörleri olmuştur. Böylece şehirlerin yönetim yapısı, diğer şehirlerle ilişkileri ön plana çıkmış ve yerel yönetimler ortak akıl ile çevre sorunlarından göç yönetimine kadar birçok soruna çözüm yolları aramaya başlamıştır (Batal ve Topçu, 2019: 341).

İlk kayıtlı kardeş şehir protokolü Birinci Dünya Savaşına işaret etse de, yerel birimlerin uluslararası temaslarının İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra yoğunlaştığı görülmektedir (ALDA, 2011: 3). Avrupa’da parçalanmış ülkelerin yerel birimleri ve vatandaşların çalışmaları ile yaygınlaşmıştır. Kardeş şehir ilişkilerinin genişlemesinde Avrupa Birliği (AB)’nin kurulmasının da önemli rolü olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’nde ise 1956 yılında kurulan “Sister Cities International” organizasyonu ile kardeş şehir ilişkileri resmen başlamış ve kuruluşundan itibaren tüm başkanların onursal başkanlığını yapması ile önemi arttırılmıştır (<http://www.twinning.org/>).

Türkiye’de ise ilk kardeş şehir ortaklığı 1965 yılında İstanbul ile Rio De Jenerio (Brezilya) arasında imzalanmıştır (Ogawa, 2012: 11). 1960’lı yıllarda başlayan ortaklıklar 1980’li yıllardan sonra yoğunluk kazanmış, 2000’li yıllara gelindiğinde ise küreselleşme ve teknolojinin getirmiş olduğu

yeniliklerle beraber ivme kazanmıştır (Batal ve Topçu, 2019: 341). Belediyelerde kardeş şehir birimleri oluşturulmuş, personelin nitelikli ve yabancı dil bilgisine sahip olmasına önem gösterilmiş ve bütçeler ayrılmaya başlanmıştır. Türkiye Belediyeler Birliği ve AB'den alınan destek ile 2020 Temmuz ayı itibari ile kardeş şehir ortaklık sayısı 1831 adet olmuştur (<https://yerelyonetimler.csb.gov>).

Türkiye'de kardeş şehir sayısında son yıllarda yaşanan büyük artışın en önemli nedeni yerel yönetim kuruluşları dışında da konunun ele alınmasıdır. İçişleri Bakanlığı tarafından 2006 yılında "Yerel Yönetimler Arasında Ortaklıklar ve Kardeş Şehir İlişkileri El Kitabı" çıkarılarak belediyelerin kardeş şehir uygulamaları konularında bilgilendirilmesi sağlanmıştır. Kitap, AB tarafından fonlanmış ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yürütülen "Yerel Yönetim Reformu Programı" Projesi kapsamında hazırlanmıştır. 2006 sonrasında ise Türkiye Belediyeler Birliği, kardeş şehir ilişkilerinin kurulması ve desteklenmesi konusunu ilk kez çalışma programına dâhil etmiştir. Türkiye Belediyeler Birliği düzenli olarak yayımladığı İller ve Belediyeler Dergisinin Aralık 2012 sayısını kardeş şehir uygulamalarına ayırmıştır. Bu sayıda kardeş şehirlerin önemli bir diplomasi aracı olduğunun altı çizilerek, kardeş şehir uygulamaları ile ilgili önemli bilgilere ve birliğin rolüne yer verilmiştir. Türkiye Belediyeler Birliği, yerel yönetimlere uluslararası işbirliği kurabilmesi, bilgi ve deneyimlerden faydalanabilmesi ve yerel yönetimlerin birçok alanda kendini geliştirebilmesi için önemli fırsatlar yaratmış ve rehberlik etmektedir (Akman, 2016: 1061-1062). Aşağıda sırasıyla genel olarak kardeş şehir olma süreci ve Türkiye'nin kardeş şehirlerine ilişkin istatistikî bilgilere yer verilmiştir.

2.1.Kardeş Şehir Olma Süreci

Kardeş şehir olma süreci aşamalı bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'de belediyeler uluslararası ilişkiler kurma ve yürütme yetkisine sahiptirler. Türkiye'de yasal mevzuat belirlendikten sonra kardeş şehir kurmak isteyen bir belediyenin izlemesi gereken yollar şu şekildedir (TBB, 2012: 9):

1. Kardeş Şehir olmakta amacın belirlenmesi,
2. Ortağın belirlenip gerekli görüşmelerin yapılması,
3. Ortaklık sürecinin başlaması ve resmi protokollerin gerçekleştirilmesi,
4. Kardeş şehir ile ortak projeler hazırlanıp uygulamalara geçilmesi,
5. Uygulanan projeler değerlendirilerek yeni projeler için eksiklerin giderilmesi.

Yukarıdaki izlenmesi gereken yollar ele alındığında bir yerel yönetim kuruluşu tarafından kardeş şehir seçilirken öncelikli olarak hangi amaçla kardeş şehir ilişkisi kurulması istendiği belirlenmelidir. Belediyeler görev ve sorumluluk alanlarına giren tüm konularda kardeş şehir ilişkisi kurulabilir. Bu nedenle belediyeler; birçok alanda işbirliğinin artırılması, bilgi ve deneyim paylaşımı yapılması, kültürel mirasın korunması, şehrin tanınırlığının artırılması, yerel hizmet sunumundaki iyi uygulama örneklerinin transferinin sağlanması gibi amaçlar belirleyebilirler. Belediyeler amaçlarını belirlerken kendi belediyelerinin mevcut ve potansiyel durumunu dikkate almalıdır. Bu sayede belirlenen amaç doğrultusunda neler yapılabileceği daha doğru bir şekilde ortaya konulabilir (Akman, 2016: 1060).

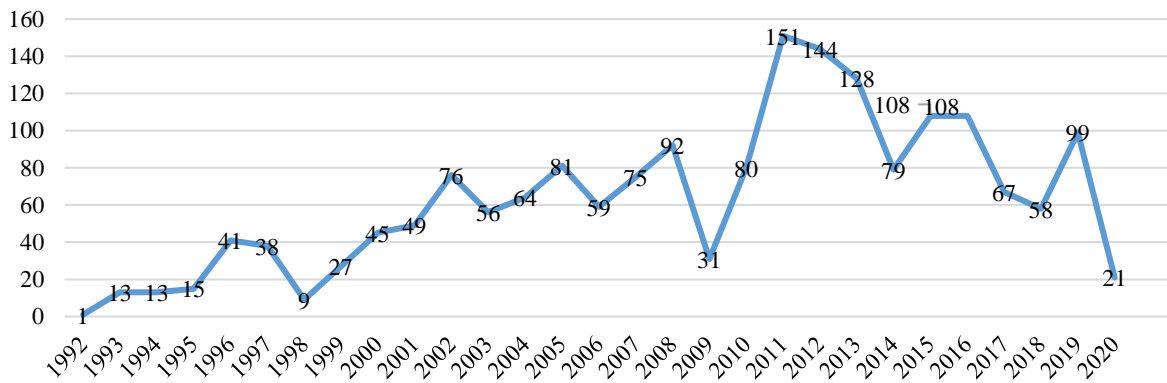
Amaca uygun ortaklar bulunması konusunda belediyelere kolaylık sağlanmıştır. İlk olarak belediyeler, ortaklık seçiminde Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR) tarafından hazırlanan www.twinnings.org adresine girerek amaçlarına uygun ortaklar bulabilirler. Bu site hem belediyelerin bilgi edinmesi hem de kendilerine uygun kardeş şehir bulmaları amacıyla kurulmuştur. Bu site sayesinde oluşturulacak kardeş şehirler sadece Avrupa ülkelerinde bulunan şehirleri kapsamaktadır. İkinci olarak, Avrupa ülkeleri dışında da kardeş şehir arayan belediyeler ise, www.sister-cities.org adresine girerek dünyanın birçok ülkesi ile kardeş şehir ilişkisi kurabilirler. Uluslararası Kardeş Şehirler üyelerine ortak bulmalarına yardımcı olmanın yanı sıra onların faaliyetlerini geliştirmek ve genişletmek için gerekli temel hizmetleri, programları ve kaynakları da sağlamaktadır. Site incelendiğinde, kardeş şehir bulma ile ilgili ayrı bir bölümün olduğu görülecektir. Bu bölmedeki gerekli bilgiler girildikten sonra kardeş şehir ilişkisi kurmak isteyen belediye kendine uygun bir ortak bulabilecektir (Akman, 2016: 1060-1061). Son olarak Türkiye’de Türkiye Belediyeler Birliği ve Türkiye Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB), belediyelerin amaçlarına uygun olarak kardeş şehir ilişkileri kurmalarına rehberlik etmektedir

Belediyeler amaçlarına uygun ortak bulduktan sonra resmi süreç başlatılarak ortaklık sözleşmesi hazırlanmalı ve karşılıklı olarak imzalanmalıdır. Burada ortaklık sözleşmesine uygun olarak planlama yapılması oldukça önemlidir. Çünkü hazırlanan plana göre kardeş şehir ilişkilerinin yürütülmesi gerekmektedir. Uygulama sürecinde ise, ortaya çıkan olumlu veya olumsuz durumlar dikkate alınarak, gelecek için ders çıkarılması gereklidir. Böylece kardeş şehir olma süreci etkin bir şekilde yürütülmüş olur.

2.2. Türkiye’nin Kardeş Şehirleri

Türkiye’de kardeş şehir uygulamaları 1960’lı yıllarda başlamış ancak 2000’li yıllarda yaygınlaşmıştır. 2000’li yıllar itibari ile belediyelerde kardeş şehir birimleri kurulmuş, istihdam edilen personelin yabancı dil bilgisine sahip olmasına dikkat edilmiş ve nitelikli personel çalıştırılmıştır (Akman ve Akman, 2017: 232). Bu çalışmalar kardeş şehir sayısında hızlı bir artışın olmasını sağlamıştır. Aşağıdaki Grafik 1’de 1992-2020 yılları arasında Türkiye’de kurulan kardeş şehir sayılarına yer verilmiştir.

Grafik 1. Yıllara Göre Türkiye’nin Uluslararası Yeni Kardeş Şehir Sayıları

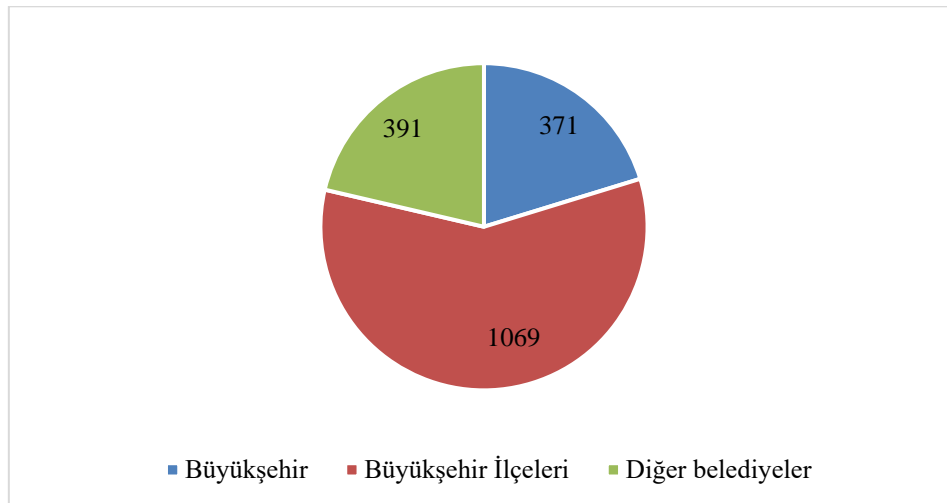
Kaynak: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı resmi internet sitesinden alınan veriler doğrultusunda oluşturulmuştur.

Yukarıdaki grafiğe göre Türkiye’de 1992 yılında bir adet kardeş şehir ilişkisi kurulmuş ve takip eden yıllarda sayılar artmaya başlamıştır. 2000’li yıllar itibariyle kardeş şehir sayısında hızlı bir ivme yakalanmıştır. 2011 yılında 151 kardeş şehir sayısı ile en yüksek rakama ulaşılmıştır. İstanbul, Ankara, Bursa, İzmir ve Antalya en çok kardeş şehir ilişkisi bulunan illerimizdir. Türkiye’nin toplamda 1831 adet kardeş şehri bulunmaktadır. Grafikte 1828 kardeş şehir görünmekte, 3 kardeş şehir ise tarihleri net olmadığı için grafiğe ilave edilmemiştir.

Türkiye’de kardeş şehir sayısından daha önemli olan neden ve hangi amaçlarla kardeş şehir ilişkisinin kurulduğudur. Yapılan akademik çalışmalar kardeş şehir ilişkilerinin genellikle kültürel bağları güçlendirmek için Osmanlı bakiyesi olan Balkanlar, Türki Cumhuriyetler ve AB Uyum çerçevesinde Avrupa ülkeleri ile kurulduğu görülmektedir. İlişkilerin nitelik olarak katkı sağlaması, diplomatik ilişkilerin geliştirilmesi ve sürdürülebilmesi için yeni ilişkilerin kurulması da önemli bir konudur.

Türkiye’de her ne kadar kardeş şehir eşleştirmeleri 1960’lı yıllarda başlamış olsa da 2000’li yıllardan itibaren kademeli olarak arttığı görülmektedir. Uluslararası kardeşliklerin büyük çoğunluğu 30 Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulmuştur. Büyükşehir Belediyeleri ve ilçelerinin toplamda kardeş şehir ilişkilerinin %79’unu oluşturduğu, %21’inin ise diğer belediyelerin eşleştirmelerinin oluşturduğu Grafik 1’de görülmektedir. Türkiye’de İstanbul 320 kardeş şehir eşleştirmesi ile ilk sırada iken, İzmir ve Ankara 155, Bursa ise 132 kardeş şehir eşleştirmesi ile dördüncü sırada yer almaktadır. Diyarbakır ve Van illeri 2 eşleştirme ile son sırada yer almışlardır. Büyükşehirlerin imkânlarının diğer şehirlere kıyasla daha fazla olması eşleştirme ve ortaklıkların daha fazla olmasını sağlamıştır. Yukarıda bazı iller bazında kardeş şehir eşleştirmeleri verilmişti. Aşağıda ise belediye türlerine göre kardeş şehir sayılarına yer verilmiştir.

Grafik 2. Belediye Türlerine Göre Uluslararası Kardeş Şehir Sayıları

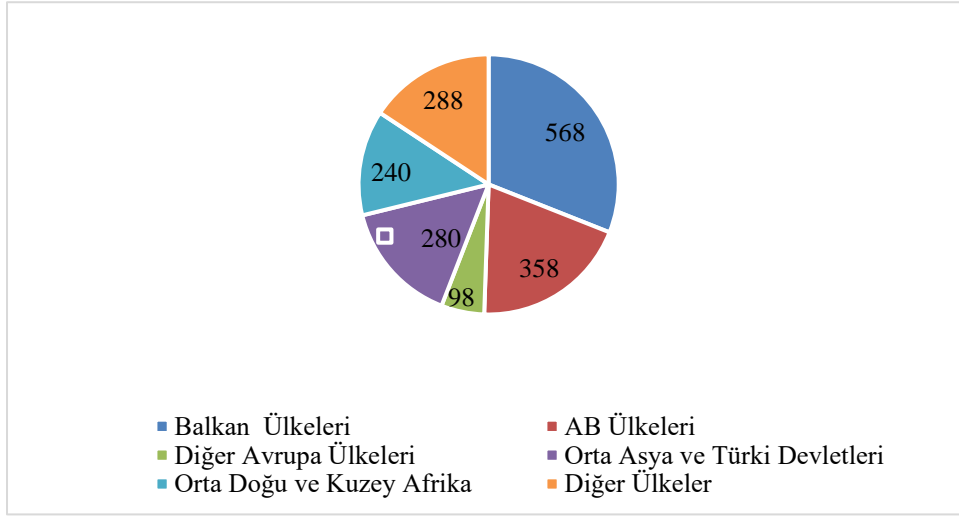
Kaynak: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı resmi internet sitesinden alınan veriler doğrultusunda oluşturulmuştur.

Grafik 2’ye bakıldığında büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir ilçe belediyelerinin toplam 762 kardeş şehir ilişkisi bulunurken, diğer il ve ilçe belediyelerinin 1069 kardeş şehir ilişkisi bulunmaktadır.

Bu durum kardeş şehir ilişkilerinin büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyeleri tarafından daha fazla önemsendiğini ortaya koymaktadır.

Türkiye’de belediyelerin kurmuş olduğu ilişkilere bakıldığında özellikle yakın coğrafya ile ve daha çok kültürel odaklı olduğu görülmektedir. Türkiye’nin jeopolitik konumu, dini- milli ve tarihi süreklilik unsurları, Osmanlı bakiyesi toprakları, kültürel bağları, yerel kadim kültürlerin modernleşme sürecinde en temel ve karmaşık unsurları barındıran çok yönlü siyasi tecrübeye sahip olması farklı ülke belediyeleri ile işbirliği kurmasının en temel sebepleri olmuştur. Aşağıdaki grafikte farklı coğrafi bölgelere kardeş şehir sayılarına yer verilmiştir.

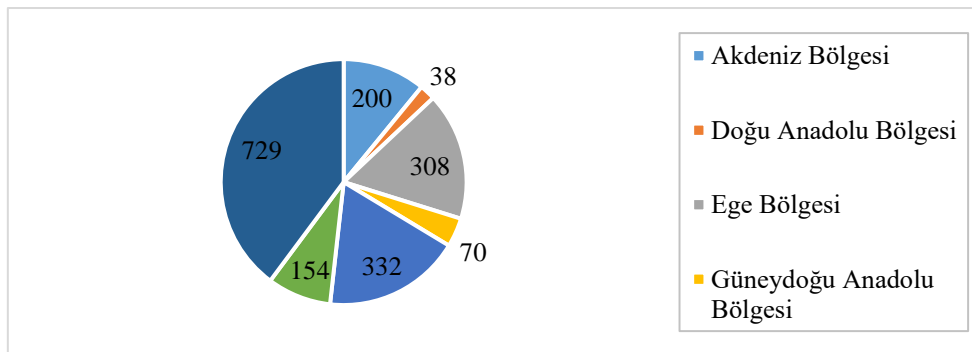
Grafik 3. Türkiye’nin Ülkelere Göre Uluslararası Kardeş Şehir Sayıları

Kaynak: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı resmi internet sitesinden alınan veriler doğrultusunda oluşturulmuştur

Grafik 3’te görüldüğü gibi Türkiye daha çok Osmanlı coğrafyasında yer alan Balkan ülkeleri, Türki Cumhuriyetleri ve gönül coğrafyası adı verilen Orta Doğu ülkeleri ile şehir eşleştirmeleri yapmaktadır. Bu ülkelerde bulunan belediyelerin tercih edilme sebebi tarihsel, kültürel ve dini ortaklıkların varlığıdır. Avrupa ülkelerinde yoğun olan bölgeler ise Türk vatandaşlarının yaşamakta olduğu şehirlerdir. Grafik 3’te Bulgaristan, Hırvatistan, Slovenya, Romanya ve Yunanistan Balkan ülkeleri olarak verilmiştir. Aşağıdaki Grafik 4’te ise Türkiye’de kardeş şehir ilişkilerinin yedi coğrafi bölgeye göre de dağılımına yer verilmiştir.

Grafik 4. Kardeş Şehirlerin Bölgelere Göre Dağılımı

Kaynak: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı resmi internet sitesinden alınan veriler doğrultusunda oluşturulmuştur.

Şehir eşleştirmelerine bölgeler bazında bakıldığında, en çok eşleştirmenin 729 sayı ve %40 oran ile İstanbul'un da içinde bulunduğu Marmara Bölgesi olduğu görülmektedir. İç Anadolu Bölgesi 332 eşleştirme ve %18 ile ikinci sırada yer almaktadır. Ege Bölgesi 308 kardeş şehir eşleştirmesi ile %17 orana sahiptir. Tunceli, Bingöl, Muş, Hakkâri, Batman ve Siirt illerinin hiçbir kardeş şehrinin bulunmadığı Doğu Anadolu Bölgesi, 38 eşleştirme ile kardeş şehir eşleştirmesinde bölgeler bazında %4 oranla son sırada yer almaktadır. Büyük şehirlerin bulunduğu batı bölgelerinde eşleştirme sayılarının yüksek olması kurumsal yapının doğu illerine göre daha düzenli işlediğini göstermektedir. Büyükşehirlerin imkânlarının varlığı bir diğer sebep olarak gösterilebilir. Çalışmanın bir sonraki kısmında ise yerel yönetimlerin uluslararası kuruluşlara üyelikleri ele alınacaktır.

3.ULUSLARARASI KURULUŞLARA ÜYELİK

Günümüzde uluslararası sisteme egemen olan küreselleşme, herhangi bir yerel sorunun veya yerel bir olgunun bütün dünya tarafından bilinmesi ve dâhil olmasını ifade etmektedir. Yerelde meydana gelen herhangi bir güvenlik sorunu yâda ekonomik bir krizde sadece o bölge değil bütün dünyada belli derecelerde etkisini göstermektedir. Artık üreten ile tüketen arasında bir aracı kalmamış, dünya her bilgiye, her maddeye ilk üretim kanalından ulaşabilir olmuştur. İnsan hakları, demokrasi, liberalizm, şehir diplomasisi gibi birçok değer küreselleşme ile evrensel değerler haline gelmiştir. Dolayısıyla yeni kültürler ortaya konulmuş ve yerel olan her şeyin yaşam alanını daraltmıştır.

Yerel yönetimler halka en yakın ve halkın talep ve şikâyetlerine birebir maruz kalan birimlerdir. Dolayısıyla halka en hızlı ve en çok hizmet götüren birimler olarak çalışmaktadırlar. Bu nedenle yerel yönetimlerin, siyasi, mali ve yönetsel anlamda güçlü olmaları gerekmektedir. Yönetişim çağının ve modern dünyanın bir gerekliliği olarak günümüzde yerel yönetimler bu özellikleri uygulayabilmek, sürekliliği sağlayabilmek ve hizmet kalitesini arttırabilmek için birçok uluslararası kuruluşla üye olmaktadır. Aşağıda bu uluslararası kuruluşlara üyelik süreci hakkında bilgi verilecektir.

3.1. Uluslararası Kuruluşlara Üyelik Süreci

Yerel yönetimlerin küreselleşmesi yani küresel yönetişimin en önemli boyutu uluslararası örgütlerin sayılarının çoğalması ve uluslararası kuruluşların etki alanını genişletmesidir (Heywood, 2016: 538). İkinci Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan ve çoğalan uluslararası kuruluşlar barışın devamının sağlanmasını amaçlamıştır. Günümüzde de barışın devamı için merkezi yönetimlerin uzlaşması olmasa da yerel yönetimler iletişim kurabilmektedir. Örneğin Kanada devletinin tanımadığı ülke Filistin'in yerel birimleri ile Kanada yerel birimlerinin iş birliği yapmasını mümkün kılmaktadır. Yine aynı şekilde Lefkoşa Belediyesi ile Rum Belediyesi ortak kanalizasyon oluşturma işbirliği kurmuştur. Bu da merkezi hükümetler arasında sorun yaşansa da yerel birimlerin ilişki kurmalarının mümkün olduğunu göstermektedir (Demirtaş, 2016: 157).

Uluslararası kuruluşların ortaya çıkması sadece diplomatik nedenlere dayanmamaktadır. Siyasi sebeplerin yanında ortak din anlayışı, toplumsal nedenler, ekonomik sorunların çözüme kavuşturulması, kültürel ve toplumsal birçok nedeni bulunmaktadır. Bunların yanında ideolojik ve kişisel nedenlerde

uluslararası kuruluşların ortaya çıkmasında büyük etken olmuştur. Örneğin ilk örgütlenmeler batı ülkelerinin liderleri arasındaki çatışmaları ortadan kaldırmak ve Avrupa’da barışı kalıcı hale getirmek amacıyla ortaya çıkmıştır. Ancak, 19. yüzyıl öncesinde uluslararası işbirliği ve örgütlenme idealist düşünürlerin bir hayali olarak kalmıştır (Çalış, 2006: 21-24). İlk Uluslararası kuruluş Napolyon Savaşlarından sonra ortaya çıkan, 1815 yılında Viyana Kongresi tarafından kurulan Ren Seyrüsefer Merkez Komisyonu’dur. 1914 yılında bu sayı 49’a ulaşmış, 1929 yılında ise 83 olmuştur (Heywood, 2013: 512). 1945 yılında Birleşmiş Milletlerin kurulmasından sonra ortaya çıkan küreselleşme ve dünyada yaşanan teknolojik gelişmeler uluslararası kuruluşlarında hızlı bir şekilde artmasına yol açmıştır.

Türkiye’deki belediyelerin son 20 yıldır yereli temsil eden uluslararası kuruluşlara üyelik ile dünyaya açılmaları ve Osmanlı hinterlandı olan bölgelerde belediyeler üzerinde etkili olma çabaları dikkat çekmektedir. 1999 yılında Türkiye’nin AB aday ülke olması ve 2005’de müzakerelerin başlaması ile belediyeler AB fonlarından kullanmaya başlamışlardır. Bununla birlikte küreselleşmenin etkisi, ulaşım ve iletişim araçlarının modernleşmesi şehirlerin uluslararası bağlantılar kurmasını hızlandırmıştır. Küreselleşmenin sunduğu imkânlar ve AK Parti’nin dış politikası yerel yönetimlerin uluslararası alanda temsilini hızlandırmıştır. Türkiye Belediyeler Birliği de 2005 yılında yeni bir yasa ile belediyeleri ulusal ve uluslararası alanda temsil etmeye başlamış, belediyeleri tek çatı altında toplamıştır. Belediyelerin uluslararası proje ve üyeliklerine destek olmak ve rehberlik etmek amacı ile Türkiye Belediyeler Birliği bünyesinde Dış İlişkiler Müdürlüğü oluşturulmuştur (<http://www.tbb.gov.tr>).

Türkiye’de 2003 yılı sonrası yapılan kamu yönetimi reformu ile yerel yönetimlerin güçlenmesi, gelişmesi ve sürdürülebilir hizmetler sunması açısından somut adımlar atıldığı görülmektedir. Bu anlamda yerel yönetimler hem ulusal, hem bölgesel hem de uluslararası düzeyde işbirlikleri yapabileceğine sahip olmuş, sorunların çözümünde hızlı ve daha az maliyetli sonuçlar elde etmişlerdir. Sadece sorunlarda değil çevre, kadın hakları, insan hakları, kültürel varlıkların korunması gibi birçok konuda iş birliği ve ortak paydada buluşulmuştur (Akman, 2017: 485-486). Bu anlamda yerel yönetimler uluslararası alanda kardeş şehir ilişkileri, fuarlar, projeler, festivaller, ziyaret ve davetler ile birimlere katkı sağlayacak ve geliştirecek faaliyetlerde bulunmaktadır.

3.2. Türkiye’nin Üye Olduğu Uluslararası Kuruluşlar

Yerel yönetim kuruluşları küresel sorunları çözebilmek, artan ve çeşitlenen kamu hizmetlerini daha etkin sunabilmek, iş birliği kurabilmek ve deneyim paylaşımı yapabilmek amaçlarıyla uluslararası kuruluşlara üye olabilmektedirler. Türkiye’nin üyesi olduğu 133 uluslararası kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşlar dernek, organizasyon, komite, konsey, program, fon ve platform olarak adlandırılmaktadır. Türkiye 132 uluslararası kuruluş ile 251 ilişki kurmuştur. Buna ek olarak Dünya Birleşmiş Şehirler ve Yerel Yönetimler, Orta Doğu ve Batı Asya Teşkilatı’na (UCLG-MEWA) Türkiye’nin 102 üyeliği bulunmaktadır. Aşağıda verilen Tablo 1, Grafik 5 ve Grafik 6’da UCLG-MEWA dışındaki uluslararası kuruluşlara ait üyeliklere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

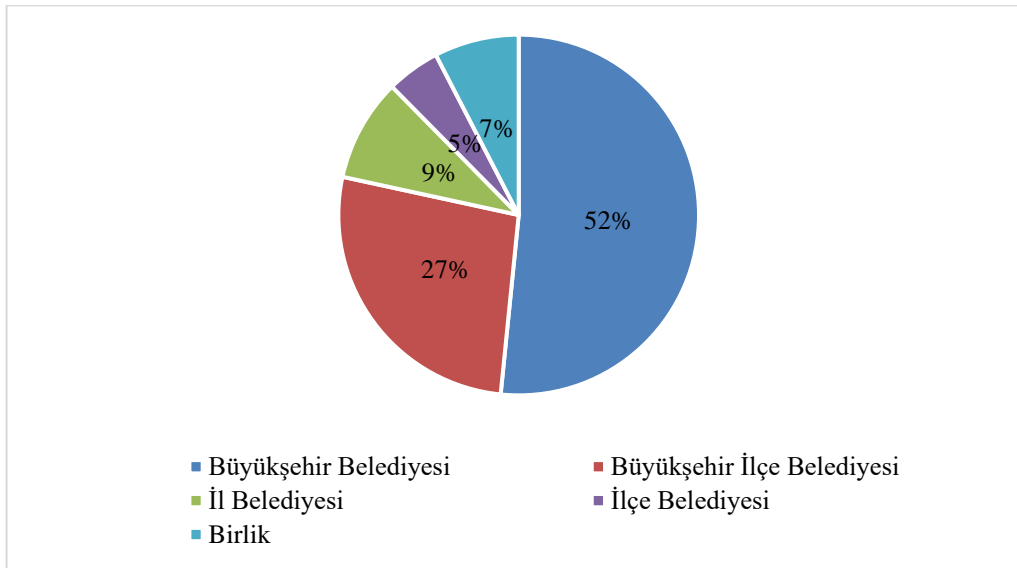
Tablo 1. İllere Göre Uluslararası Kuruluşlara Üyelik Sayıları

1	ADANA	-	21	DİYARBAKIR	4	41	KOCAELİ	6	61	TRABZON	2
2	ADİYAMAN	1	22	EDİRNE	2	42	KONYA	3	62	TUNCELİ	1
3	AFYON	3	23	ELAZIĞ	-	43	KÜTAHYA	1	63	ŞANLIURFA	-
4	AĞRI	-	24	ERZİNCAN	-	44	MALATYA	1	64	UŞAK	-
5	AMASYA	2	25	ERZURUM	2	45	MANİSA	1	65	VAN	-
6	ANKARA	31	26	ESKİŞEHİR	3	46	K.MARAŞ	1	66	YOZGAT	-
7	ANTALYA	10	27	GAZİANTEP	26	47	MARDİN	1	67	ZONGULDAK	4
8	ARTVİN	-	28	GİRESUN	-	48	MUĞLA	5	68	AKSARAY	-
9	AYDIN	1	29	GÜMÜŞHANE	-	49	MUŞ	1	69	BAYBURT	-
10	BALIKESİR	2	30	HAKKÂRİ	-	50	NEVŞEHİR	2	70	KARAMAN	-
11	BİLECİK	-	31	HATAY	-	51	NİĞDE	-	71	KIRIKKALE	-
12	BİNGÖL	-	32	ISPARTA	-	52	ORDU	-	72	BATMAN	-
13	BİTLİS	-	33	MERSİN	7	53	RİZE	1	73	ŞIRNAK	-
14	BOLU	3	34	İSTANBUL	43	54	SAKARYA	1	74	BARTIN	-
15	BURDUR	1	35	İZMİR	30	55	SAMSUN	1	75	ARDAHAN	-
16	BURSA	29	36	KARS	-	56	SİİRT	-	76	İĞDIR	-
17	ÇANAKKALE	1	37	KASTAMONU	-	57	SİNOP	-	77	YALOVA	5
18	ÇANKIRI	-	38	KAYSERİ	-	58	SİVAS	-	78	KARABÜK	1
19	ÇORUM	1	39	KIRKLARELİ	1	59	TEKİRDAĞ	1	79	KİLİS	-
20	DENİZLİ	3	40	KIRŞEHİR	1	60	TOKAT	2	80	OSMANİYE	-
81	DÜZCE	1									

Kaynak: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı resmi internet sitesinden alınan veriler doğrultusunda oluşturulmuştur.

Tablo 1’de yerel yönetimlerin kaç adet üyelikleri olduğu görülmektedir. 37 ilin hiçbir uluslararası kuruluşa üyeliği bulunmamaktadır. İstanbul’un 43, Ankara 31, İzmir 30 üyeliğe sahiptir. En çok göç alan şehirlerden Gaziantep’in 26, Hatay, Şanlıurfa ve Kilis’in ise hiçbir üyeliklerinin bulunmaması dikkat çekmektedir. Aşağıdaki grafikte ise yerel yönetim türlerine göre uluslararası kuruluşlara üyelik sayılarına yer verilmiştir.

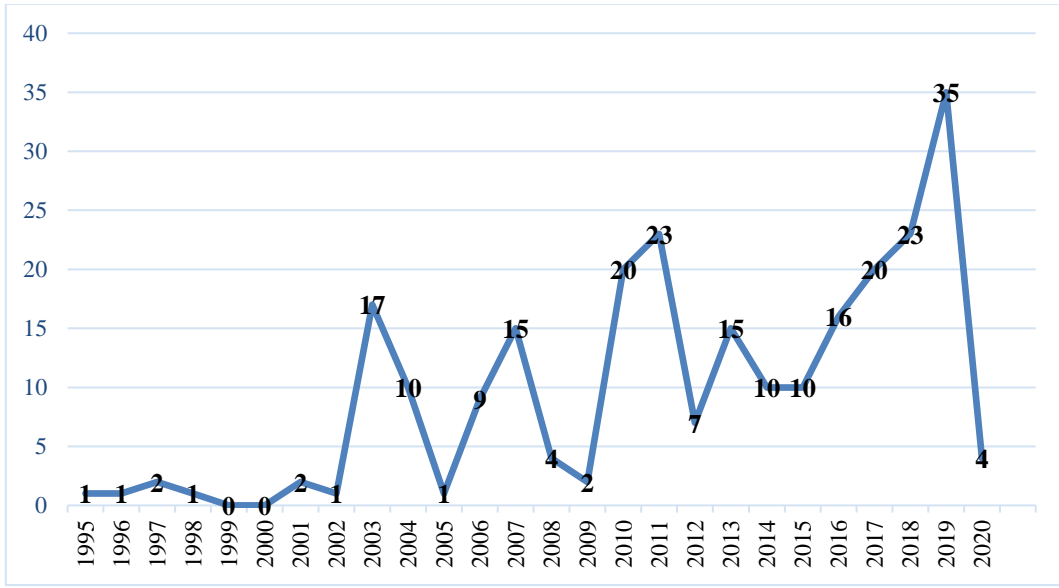
Grafik 5. Türkiye’de Yerel Yönetim Türüne Göre Uluslararası Kuruluşlara Üyelikler

Kaynak: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı resmi internet sitesinden alınan veriler doğrultusunda oluşturulmuştur.

Grafik 5’de yerel yönetimlerin türüne göre uluslararası kuruluşlara üyelikleri yüzdelik dilim olarak gösterilmiştir. Buna göre büyükşehir belediyeleri 129 iş birliği ile ilk sırada yer alırken, büyükşehir ilçe belediyeleri 67 iş birliği ile ikinci sırada yer almıştır. İl belediyeleri 23, mahalli idare birlikleri 19, ilçe belediyeleri ise 12 iş birliği kurmuştur. Grafik 6’da ise Türkiye’deki yerel yönetim kuruluşlarının 1995-2020 yılları arasında uluslararası kuruluşlara üyelik rakamlarına yer verilmiştir. 1995 yılında İstanbul’un Dünya Büyük Metropoller Birliğine, 1996 yılında İzmir’in Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyine üye olmaları ile başlayan süreç 2003 yılından itibaren ivme kazanmıştır. Günümüze değin yıllar bazında sayılarda önemli artış ve azalışların yaşandığı görülmektedir.

Grafik 6. Yıllara Göre Yerel Yönetimlerin Uluslararası Kuruluşlara Üyelikleri

Kaynak: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı resmi internet sitesinden alınan veriler doğrultusunda oluşturulmuştur.

Grafik 6 incelendiğinde yukarıda da belirtildiği üzere uluslararası kuruluşlara üyeliklerde istikrarlı bir seyir tablosu söz konusu değildir. Ancak son üç yıldır istikrarlı bir şekilde artış yaşandığı görülmektedir.

4. TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLERİN ULUSLARARASI FAALİYETLERİNE YÖNELİK YASAL DÜZENLEMELER

2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanununun yurt dışı ilişkileri başlıklı 74. maddesinde; belediyelerin yurt dışı ilişkilerini nasıl oluşturabileceğine yer verilmiştir. Bu maddeye göre: “Belediye, belediye meclisinin kararına bağlı olarak görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilir. Belediye bu teşekkül, organizasyon ve yabancı mahallî idarelerle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilir veya kardeş şehir ilişkisi kurabilir”. Buna göre belediyelerin uluslararası her türlü ortaklık ve ilişkilerinde belediye meclisinden karar almaları, kararın ardından Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’ndan onay almaları gerekmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığının görüşünü aldıktan sonra gerekli

onayı vermektedir. Kanun dış ilişkiler konusunda sınırlayıcı olsa da, belediyelere taraf olma ve ortaklık kurma gibi yetkiler tanımaktadır.

Belediyelerin bu faaliyetleri yürütürken iki hususa dikkat etmesi gerekmektedir. Birincisi *dış politikaya ve uluslararası anlaşmalara uygunluğu*, ikincisi ise *Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan izin alma zorunluluğu* olarak karşımıza çıkmaktadır. Cumhurbaşkanlığı Hükümet sistemi öncesinde bu yetki İçişleri Bakanlığı'nda iken, şu anda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na aittir. Ayrıca Kanunun 18/p maddesinde yer alan; “*yurt içindeki ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına; kardeş şehir ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye karar vermek*” ifadesi ile karar verme yetkisinin belediye meclisinde olduğu görülmektedir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunda ise, büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyelerinin yurt dışı ilişkilerine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak kanunun 28. maddesinde; “*Belediye Kanunu ve diğer ilgili kanunların bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri ilgisine göre büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyeleri hakkında da uygulanır.*” hükmü belediyeler ile aynı düzenlemeye sahip olduklarını işaret etmektedir.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 62. maddesine göre, il özel idareleri de görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilir. Bu faaliyetlerin yürütülmesine karar verme yetkisi belediyelerde olduğu gibi meclise aittir. Bu hususa İl Genel Meclisinin görev ve yetkileri arasında yer verilmiştir. İl özel idarelerinin de bu faaliyetleri yürütürken iki hususa dikkat etmesi gerekmektedir. Birincisi *dış politikaya ve uluslararası anlaşmalara uygunluğu*, ikincisi ise *önceden İçişleri Bakanlığın'dan izin alma zorunluluğu* olarak karşımıza çıkmaktadır. Belediyeler ile arasındaki farkı, önceden izin alınan bakanlık olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Yurt Dışında Yürütülen Faaliyetlerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar” isimli genelgede; Türkiye'nin küresel çapta faaliyetler yürüten önemli bir aktör olduğunun altı çizilerek, iletişim kanallarındaki çeşitlilik ve kolaylık nedeniyle, kamu kurum ve kuruluşlarının uluslararası örgütler ile ilişkilerinde yükseliş olduğu vurgulanmıştır. Bu doğrultuda Dışişleri Bakanlığı; ülkelerin durumlarını daha iyi bilmesi, ülke ilişkileri açısından deneyimli olması ve ülkeleri çok yönlü takip edebilmesi gibi nedenlerden dolayı etkin bir konumdadır. 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanunun 1. maddesinde temas ve müzakerelerin Dışişleri Bakanlığı eliyle ve ilgili bakanlıklarla işbirliği yapılmak suretiyle yürütüleceği belirtilmiştir (Akman, 2017: 499-500). Bu Kanun resmi ilişkilerin yürütülmesinde Dışişleri Bakanlığı'na yetki vermektedir. Bu doğrultuda yerel yönetim kuruluşlarının Bakanlığa bilgi vermesi ve Bakanlık ile işbirliği yapması gerekmektedir. Belediyelerin ve il özel idarelerinin uluslararası alanda işbirliği yapılmasında fayda görülen durumlarda uluslararası kuruluşlara üye olabilmek ya da işbirliği kurabilmek için meclislerinde karar alması,

sonrasında ise Belediyelerin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’ndan İl Özel İdarelerinin İçişleri Bakanlığı’ndan izin alması zorunludur.

Kardeş şehir olma teklifi Dışişleri Bakanlığı vasıtasıyla belediyelere iletilerek veya belediyeler arasında karşılıklı temaslar kurularak yapılmaktadır. Ancak çoğunlukla diplomatik yollardan yapıldığı görülmektedir. Belediye meclisi kararında ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın izninde dikkat edilen en önemli husus şehirlerin arasındaki denklidir. Şehirlerin ülke içindeki önemi, nüfusu, ekonomik ve ticari durumu, kültürel yapısı ve coğrafi özelliği bakımından birbirine yakın ya da denk olmasına bakılmaktadır. Çünkü bu şekilde kurulacak kardeş şehir ilişkisinin daha verimli yürütüleceği düşünülmektedir. Ayrıca Dünya Kardeş Şehirler Birliği Teşkilatı’nın prensiplerine göre bir şehir her ülkeden ancak bir şehir ile kardeş şehir ilişkisi kurabilir (<https://www.ibb.istanbul/SitePage/Index/151>). Yine bu düşüncenin arkasında kardeş şehir ilişkisinin daha verimli yürütülmesi düşüncesinin yer aldığı söylenebilir. Aşağıda Türkiye’de yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler faaliyetlerine ilişkin gerçekleştirilen araştırmaya ilişkin verilere ve değerlendirmelere yer verilmiştir.

5. TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLERİN ULUSLARARASI FAALİYETLERİNİN NİTEL ANALİZ İLE İNCELENMESİ

Türkiye’de en fazla uluslararası ilişkiler faaliyeti yürüten yerel yönetim birimi büyükşehir belediyeleridir. Bu nedenle örneklem belirlenirken en çok uluslararası faaliyet gösteren 6 adet büyükşehir belediyesi (İstanbul BŞB, Ankara BŞB, Antalya BŞB, Bursa BŞB, İzmir BŞB ve Gaziantep BŞB) seçilmiştir. Türkiye’deki yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler faaliyetlerinin değerlendirilebilmesi için nitel görüşme yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda İstanbul BŞB, Ankara BŞB, Antalya BŞB, Bursa BŞB, İzmir BŞB ve Gaziantep BŞB’lerindeki ilgili birim yöneticileri ile nitel görüşme gerçekleştirilmiştir. Büyükşehir belediyelerinin uluslararası kuruluşlar ile ilgilenen ayrı birimleri bulunmaktadır ve farklı şekillerde adlandırılmaktadır. Bu nedenle görüşmeler bu birimlerin yöneticileri ile yapılmıştır.

Nitel araştırmanın amacı, Türkiye’de yerel yönetim birimlerinin uluslararası faaliyetlerini uluslararası kuruluşlara üyelikler üzerinden ortaya koymaktır. Bu kapsamda uluslararası faaliyetlerin nasıl gerçekleştiği, üyelik sayıları, uluslararası faaliyetlerin getirdiği avantajlar ve dezavantajlar, uluslararası faaliyetlerde yaşanan sıkıntılar ve uluslararası faaliyetlerin etkinliği tartışılmıştır. Ayrıca bu çalışma ile aktif ilişkiler yürüten büyükşehir belediyelerinin diğer yerel yönetim birimleri ile önerilerinin paylaşılması amaçlanmaktadır.

Altı büyükşehir belediye ile görüşmeler telefon ve e-posta yoluyla gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler neticesinde elde edilen bilgiler; uluslararası kuruluşlara üyelik süreci, yerel yönetimlerin uluslararası faaliyetlerinin sağladığı avantajlar ve dezavantajlar, yerel yönetimlerin uluslararası faaliyetlerini yürütürken dikkat etmesi gereken hususlar şeklinde üç kategoride ele alınmıştır. Nitel analiz yapılırken bazı yerlerde doğrudan alıntılama yöntemine yer verilirken, bazı yerlerde kısaca

görüşlerine yer verilmesi tercih edilmiştir. Ayrıca, yöneticilerin ortak veya farklı görüşleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

5.1. Uluslararası Kuruluşlara Üyelik Süreci

Belediyeler; şehir ve şehir yönetimi, hizmet kalitesi, ekonomi, şehir diplomasisi turizm, kültür, sanat ve çevre gibi alanlarda işbirliklerinin ve ilişkilerinin geliştirilmesi amaçlarıyla uluslararası kuruluşlara üye olmaktadır. Çalışma kapsamında ele alınan büyükşehir belediyeleri de bu ve benzeri kuruluş amaçlarıyla var olan uluslararası kuruluşlara üye olmuşlardır.

Tablo 2. İlgili Büyükşehir Belediyelerin Üye Olduğu Uluslararası Kuruluşlar

Ankara Büyükşehir Belediyesi Üyelik Sayısı: 31	Dünya Birleşmiş Şehirler Ve Yerel Yönetimler, Orta Doğu Ve Batı Asya Teşkilatı, Dünya Haller Birliği, Dünya Tarihi Şehirler Birliği, Küresel Tasarım Şehirleri Organizasyonu, Türk Dünyası Belediyeler Birliği, Asya Belediye Başkanları Forumu, Avrupa Akdeniz Zirvesi, Avrupa Birliği Avrupa Başşehirleri Konferansı, Avrupa Birliği Başşehirleri Belediye Başkanları Konferansı, Avrupa Ödülü Kazanan Şehirler Birliği, Büyük Balkan Şehirleri Teşkilatı, Dünya İdari Şehirler Birliği, Dünya Şehirler Ve Yerel Yönetimlerin E-Yönetimleri Teşkilatı, Dünya Sağlık Örgütü Küresel Yaş Dostu Şehirler Ağı, Glukalizasyon Konferansı, İslam Başşehirleri Ve Şehirleri Teşkilatı, Karadeniz Başşehirleri Birliği Teşkilatı, Sürdürülebilirlik İçin Dünya Yerel Yönetimler Birliği
Antalya Büyükşehir Belediyesi Üyelik Sayısı: 10	Birleşmiş Şehirler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu Ve Batı Asya Teşkilatı, Hareketli Şehirler Ağı, Akdeniz Şehirler Birliği, Asya Belediye Başkanları Forumu, Avrupa Bölgeler Meclisi, Belediye Başkanları Sözleşmesi, Dünya Haller Birliği, Uluslararası Ormanlar İçin Şehirler Birliği
Bursa Büyükşehir Belediyesi Üyelik Sayısı: 21	Avrupa Hayvanat Bahçeleri Ve Akvaryumlar Birliği, Avrupa Marka Şehirler Birliği, Dünya Kaleli Şehirler Birliği, Dünya Tarihi Şehirler Birliği, Geri Dönüşüm İçin Şehirler Birliği, Asya Pasifik Bilim Ve Teknoloji Merkezleri Ağı, Avrupa Bilim Merkezleri Ve Müzeleri Ağı, Avrupa Birliği Belediye Başkanları Sözleşmesi, Avrupa Müzeler Birliği, Avrupa Tarihi Şehirler Birliği(Avrupa Tarihi Kasabalar Ve Bölgeler Derneği), Balkan Ülkeleri Kardeş Şehirler Birliği, Dünya Haller Birliği, Dünya Mirası Şehirleri Teşkilatı, Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı 7.Fazı, Kuzey Afrika Ve Orta Doğu Bilim Merkezleri Ağı, Milletlerarası Müzeler Konseyi, Uluslararası Kütüphane Dernekleri Ve Kurumları Federasyonu, Uluslararası Müzeler Konseyi, Uluslararası Planetarium Platformu, Avrupa Şehirler Birliği, Uluslararası Tarım Şehirleri Birliği
İzmir Büyükşehir Belediyesi Üyelik Sayısı: 13	Birleşmiş Şehirler Ve Yerel Yönetimler Orta Doğu Ve Batı Asya Teşkilatı, Avrupa Hayvanat Bahçeleri ve Akvaryumlar Birliği, Avrupa Şehirler Birliği, Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı 5.Fazı, Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi, Akdeniz Şehirler Birliği, Avrupa Bölgeler Meclisi, Avrupa Engelsiz Turizm Ağı, Avrupa Yerel Yönetimler Ağı, Dünya Gurme Şehirler Birliği, Dünya Haller Birliği, Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı 7.Fazı, Sürdürülebilirlik İçin Dünya Yerel Yönetimler Birliği
İstanbul Büyükşehir Belediyesi Üyelik Sayısı: 43	Deprem ve Mega Şehirler Girişimi, Dünya Haller Birliği, Dünya Mirası Şehirleri Teşkilatı, Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı, Dünya Ulaştırma Konferansı Derneği, İktisadi İşbirliği Kalkınma Teşkilatı, Şehrsel Gelişme Küresel Fonu, Türk Dünyası Belediyeler Birliği, Avrupa Şehirler Birliği, Barış İçin Belediye Başkanları Sözleşmesi, Gök Kuşağı Şehirler Ağı, Avrupa Şehirler Birliği, Enerji Şehirleri, Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Yaratıcı Şehirler Ağı, Avrupa Bölgeler Meclisi, Avrupa Şehirler Birliği, Avrupa Living Lab Ağı, Avrupa Sosyal Hizmet Ağı, İslam Konferansı Diyalog ve İşbirliği Gençlik Forumu, Küresel Belediyeler Göstergeleri Ağı, Uluslararası Fotogrametri ve Uzaktan Algılama Uzay Bilimi Birliği, Uluslararası Şehir Aydınlatma Birliği, Uluslararası Tarihi Ev Müzeleri Komitesi, Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı 7. Fazı, Enerji Şehirleri, Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi, Güney Doğu Avrupa Yerel Yönetimler ve Birlikler Ağı, Arap Şehirleri Teşkilatı, Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, İslam Başşehirleri ve Şehirleri Teşkilatı, Avrupa Şehirler Birliği, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi, Dünya Büyükşehirler Zirve Konferansı, Küresel Tasarım Şehirleri Organizasyonu, Uyuşturucuya Karşı Mücadele Veren Avrupa Şehirleri, Dünya Büyük Metropol Birliği, Avrupa Engelli Hizmet Sağlayıcıları Derneği, Avrupa İrkçilik Karşıtı Şehirler Ağı, Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Üyelik Sayısı: 26	Yaratıcı Şehirler Ağı, Akdeniz Şehirler Birliği, Akıllı Ulaşım Sistemleri Derneği, Asya Belediye Başkanlığı Forumu, Avrupa Birliği Araştırma ve İnovasyon Ağı, Avrupa Bölgeler Asamblesine, Avrupa Gastronomi Mirası, Avrupa Şehirler Ağı, Avrupa Akdeniz Bölgeler ve Yerel Yönetimler Kongresi, Avrupa Bilim Merkezleri ve Müzeler Ağı, Avrupalı Seçkin Turist Destinasyonu, Delice Dünya İyi Yemek Ağı, Dünya Büyük Metropoller Birliği, Dünya E-Devletler Organizasyonu, Dünyada Yoksullukla Mücadele İttifakı, Enerji Şehirleri, Enerji Şehirleri Avrupa Yerel Yönetimler Birliği, İpek Yolu Belediye Başkanları Forumu, İslam Başşehirleri ve Şehirleri Teşkilatı, Kaleli Şehirler Birliği, Sürdürülebilirlik İçin Dünya Yerel Yönetimler Birliği, Türk Dünyası Belediyeler Birliği, Uluslararası Botanik Bahçeleri Koruma Birliği, Uluslararası Folklor Festivalleri ve Geleneksel Sanatlar Organizasyon Konseyi, Uluslararası Park ve Rekreasyon Yönetim Federasyonu, Uluslararası Toplu Taşımacılar Birliği.
--	--

Kaynak: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı resmi internet sitesinden alınan veriler doğrultusunda oluşturulmuştur.

Türkiye’de yerel yönetim birimleri farklı amaçlar doğrultusunda uluslararası kuruluşlara üye olmaktadır. Görüşülen dış ilişkiler birimi yöneticilerine de bu nedenle “*Çalıştığınız Büyükşehir Belediyesi uluslararası kuruluşlara üye olmaya nasıl karar vermiştir?*” sorusu sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar şunlardır:

İstanbul BŞB Arge Yöneticisi: “*İstanbul öncelikli olarak bir dünya metropolüdür. Bu nedenle İstanbul Uluslararası Kuruluşlara Üyelik gibi birçok konuda teklif veren değil teklif alan bir şehirdir. Ancak biz aldığımız teklifleri, şehrimize nasıl bir katkı sağlar düşüncesi ile inceler ve karar veririz. Çalışmalarımız boyunca bize gerekli olduğunu hem ulusal hem de şehrimize faydalı olduğu düşündüğümüz kuruluşlara üye olmak için talepte bulduğumuzda vardır. Burada dikkat ettiğimiz konu üye olduğumuz kuruluşta sürekliliği sağlayabilir miyiz? Bu bizim için en önemli durumdur*”

Bursa BŞB Protokol ve Dış İlişkiler Yöneticisi: “*Belediyemizin ulusal ve uluslararası kuruluşlar ile mevcut ilişkilerini geliştirmek ve yeni ilişkiler kurulmasını sağlamak, resmi üyelik prosedürünü yerine getirmek, yerel yönetim alanında karşılıklı olarak fayda sağlayacak yerel, ulusal, uluslararası kardeşlik, işbirliği anlaşmaları imzalanmasını sağlamak, yerel, ulusal ve uluslararası kardeş şehir, kardeş belediye, kardeş kurum, kardeş dernek, kardeş okul ve işbirliği ilişkilerini düzenlemek, mevcut koordinasyonları geliştirmek ve yürütmek, yerel yönetimler alanında faaliyet gösteren bazı ulusal ve uluslararası kuruluşların çalışmalarına aktif bir şekilde katılarak, bu kuruluşların faaliyetlerini planlamak ve yürütmek amacıyla uluslararası kuruluşlara üye olmaya karar vermiştir.*”

İzmir Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Yöneticisi: “*İzmir’i marka bir dünya şehiri yapma vizyonuyla, şehirin dünya ölçeğinde bilinirliğini sağlamak, değerlerini öne çıkartmak, başarılı çalışmalarıyla örnek teşkil etmek ve sürekli kendini geliştirme idealine paralel olarak da bilgi paylaşımı ortamından yararlanmak amacıyla hedef, plan ve stratejilerine uygun faaliyetler yürüttüğünü düşündüğü uluslararası kurum ve kuruluşlara üye olmuştur.*”

Ankara BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi: “*Yerel yönetimler düzeyinde işbirliği ve yatırım fırsatları üretmek, yurtdışındaki şehir ve kuruluşlar ile koordinasyonlu ortak inceleme, araştırma ve uygulama birimleri oluşturmak, ortak sorunlara uluslararası arenada ortak çözümler bulmak amacıyla Belediyemiz uluslararası kuruluşlara üye olmaya karar vermektedir.*”

Antalya BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi: “*Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin vizyonu “Herkesin görmek ve yaşamak istediği bir Dünya Şehiri” olmaktadır. Bu doğrultuda, dünya şehiri olabilmek için*

uluslararası platformlarda şehrin kalitesini, çağdaş yaşam koşullarını etkin şekilde tanıtılabilmek, işbirliklerini arttırılabilmek amacıyla uluslararası ağ ve birliklere üye olunmaktadır.”

Gaziantep BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi: *“Öncelikli olarak hizmet veya ilgi alanlarımıza uygun ağı belirliyoruz. Bir kuruluşa üye olalım diyerek yola çıkmıyoruz. Örneğin metro yapıyoruz, ulaşım konusunda inovatif çözümler sunan kimler var araştırıyoruz. Uluslararası alanda en ses getiren projeler çıkaran ve donör kuruluş bağlantıları en güçlü olanı seçiyoruz.”*

Görüldüğü üzere büyükşehir belediyeleri yerel yönetim birimlerini tanıtmak, farklı alanlarda işbirliği yapmak, fayda sağlamak gibi ortak amaçlarla uluslararası kuruluşlar ile işbirliği yapmaktadırlar. Literatürde yerel yönetimlerin neden uluslararası kuruluşlara üye olmak istediklerini belirten çalışmalar ile dış ilişkiler birimi yöneticilerinin görüşleri örtüşmektedir. Yerel yönetimlerin giderek artan ihtiyaçları ve küresel çıkarlarının savunulması için uluslararası birlikteliğe önem verildiğini belirten Demirtaş (2016: 163), kurum ve kuruluşların gerçekleştirdiği girişimlerin yerel yönetimlerin ufkunun açılmasına fayda sağladığını belirtmiştir. Batal ve Topçu (2019: 353) ise, kurumsal yapının oluşturulması ve güçlendirilmesi için uluslararası ortaklıkların bir araç olarak görüldüğü üzerinde durmuşlardır.

Yerel yönetim birimlerinin uluslararası kuruluşlara üyeliklerinin daha ayrıntılı bir değerlendirmesini yapabilmek için dış ilişkiler birimi yöneticilerine *“Üyelikler nasıl oluşturulmaktadır?”* sorusu sorulmuştur.

Dış ilişkiler birimi yöneticileri bu soruyu öncelikle hukuki prosedürden bahsederek cevaplamışlardır. Yerel yönetim birimlerinin uluslararası kuruluşlara üyeliği “3335 Sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun” ile düzenlenmektedir. Bu Kanunun 1. maddesine göre; birlik, federasyon gibi örgütler kurmak, şubelerini açmak, uluslararası etkinliklerde bulunmak için en az yedi belediyenin bir araya gelmesi gerekmektedir, kazanç elde etme amacı gütmeyen, teknik ve ekonomik alanlarda Türkiye veya yurt dışındaki kuruluşlarla işbirliği yapılabilmektedir. Bu konularda, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı öneride bulunmakta, Dışişleri Bakanlığı görüşünü bildirmekte, Bakanlar Kurulu da karar vermektedir. Üyelikler oluşturulurken her kuruluşa üye olabilmek için farklı prosedürler izlenmektedir. Bu nedenle dış ilişkiler birimlerinin ilgili kuruluş hakkında detaylı bir analiz ve değerlendirme yaptıktan sonra üyelikleri oluşturmaları gerekmektedir.

Dış ilişkiler birimi yöneticileri üyeliklerin; bazen kardeş şehir iletişim ağından faydalanılarak gönderilen davet mektupları ile bazen belediyemizin uluslararası kuruluşların üst düzey üyelerine ev sahipliği yapması ile bazen de internet üzerinden yapılan üye olunması faydalı ve gerekli görülen araştırmalar ile oluşturulduğunu da ifade etmişlerdir. Ankara BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi bu şekilde birçok üyelik oluşturduklarını belirtmiştir.

Dış ilişkiler birimi yöneticilerinin üyelikler ile ilgili üzerinde durduğu önemli bir konu da uluslararası kuruluş ve ağlara üye olmadan önce, kuruluşun/ağın hizmet/faaliyet konusunda belediyelerinin aynı faaliyetlerine sunabileceği katkıları araştırıp, fayda - maliyet vb. analizler yapmaları gerektiğidir. Bu analizler doğrultusunda faaliyet ve işbirliği alanlarının faydalı olacağı düşünülen

kuruluşlara üyelik için Başkanlık makamının onayı alındıktan sonra, Dışişleri Bakanlığı’na görüş ve önerileri sorulmakta, (şayet görüş olumlu ise) görüşle birlikte üyelik niyeti Meclis’e sunulmaktadır. Olumlu karar çıkması halinde anılan karar onaylanmak üzere Çevre ve Şehircilik Bakanlığına gönderilir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’ndan da olur alındıktan sonra üyelik için söz konusu kuruluş ile resmi görüşmeler başlatılmakta ve ilgili yıla ait aidatın ödenmesi ile üyelik süreci başlamaktadır. Özellikle İzmir Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Yöneticisi bu konunun çok önemli olduğunu vurgulamıştır.

Dış ilişkiler birimi yöneticileri bu soruyu cevaplarken; İstanbul BŞB ARGE Yöneticisi; Metropolün üyeliklerinin sürdürülebilirliği, Bursa BŞB Protokol ve Dış İlişkiler Yöneticisi yasal düzenlemeler, Ankara BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi farklı şekillerde üyeliklerin oluşturulabildiği, İzmir Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Yöneticisi üyeliklerin oluşturulmadan önce ayrıntılı bir analiz yapılması gerektiği, Antalya BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi her kuruluşa/ağa üye olabilmek için farklı prosedürler izlenmesi ve yasal düzenlemelere titizlikle dikkat edilmesi gerektiği üzerinde durmuşlardır. Gaziantep BŞB Dış İlişkiler Birimi personeli ise Uluslararası Kuruluşlara üyeliklerinde katkı sağlamanın önemli olduğunu, sadece üyelik yapmak için yapmanın hiçbir tarafa katkı sağlamadığını belirtmiştir.

5.2. Uluslararası Faaliyetlerin Sayıları ve Etkinliği

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere büyükşehir belediyelerinin oldukça fazla sayıda ve farklı alanlar ile ilgili birçok uluslararası kuruluşa üyeliği bulunmaktadır. Bu nedenle dış ilişkiler birimi yöneticilerine “*Sizce daha fazla uluslararası kuruluşa üye olunması gerekir mi?*” sorusu sorulmuştur. Bu soruya yöneticilerin büyük çoğunluğu *olabilir* şeklinde cevap vermiştir. İstanbul BŞB Arge Yöneticisi; “*Uyusturucuya Karşı Mücadele Veren Avrupa Şehirleri kuruluşuna 1997 yılında taraf olmuşuz. Ancak en son 2007 yılında aktif olmuşuz ve şuan aktif değiliz. Bunun gibi birçoğu bulunmakta. Bu nedenle aktif olunmayacak kuruluşlara üyelik hiçbir katkı sağlamamaktadır. Şehirlerin ihtiyaçları ve beklentileri süreç içerisinde değişmekte bu nedenle üyeliklerde değişebilmektedir. Katkı sağlayacağımıza inandığımız şuan verimli olacağını bildiğimiz her kuruluşa taraf olmak için çalışmalarımız sürmektedir. Bu anlamda belediye başkanının vizyonu da en önemli kistastır. Örneğin şuan Büyük Şehir Belediye Başkanımızın vizyonu yaşanabilir bir şehir, çevre ve düzendir. Bu nedenle bu kuruluşlara üyeliklerimiz ve aktif olmamız kaçınılmaz bir sonuçtur*”.

Ankara BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi; belediyelerine katkı sağlayacak her türlü uluslararası kuruluşa üye olunması gerektiğinin önemli olduğunu, Bursa BŞB Protokol ve Dış İlişkiler Yöneticisi; şehirlerin ve şehirlerde yaşayan halkların en üst seviyede faydalanacağı, şehirlerin gelişmesine katkıda bulunan, belediyelerin misyon ve vizyonlarıyla örtüşen kuruluşlara üye olunmasının belediyelerinin misyonlarını tamamlaması için gerekli olduğunu ve Antalya BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi gerekli olması durumunda üye olunabileceğini belirtmiştir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Yöneticisi ise, uluslararası üyeliklerin, kardeş şehir anlaşmalarının aksine, belli maddi yükümlülükleri olduğu için üye olunan kuruluş sayısının arttırılması vb. nedenlerle başka üyeliklerin gerekli olmadığını ifade etmiştir.

Gaziantep BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi Gaziantep'in coğrafi konumu ve yüklenmiş olduğu misyon nedeni ile uluslararası kuruluşlara taraf olmanın gerekliliğini, yapılan bu anlaşmaların yerelde ve ulusal anlamda hem kardeşlik bağlarını hem de ticari ortaklıkları desteklediğini bu nedenle anlaşmaların gerekli görüldüğü durumda çoğaltılabileceğini belirtmiştir.

Yöneticilerin olabilir cevabını verirken niceliksel bir artış sağlanması amacıyla değil, niteliksel fayda sağlayacak uluslararası kuruluşlar ile ilişkiler kurulması amacıyla böyle bir cevap vermeyi tercih ettikleri görülmektedir. Sadece İzmir BŞB yöneticisi gereksiz maddi külfet oluşturmaması nedeniyle kendi yerel yönetim birimlerinin yeni bir uluslararası kuruluşu üye olmaması gerektiğini belirtmiştir.

Üye olunan uluslararası kuruluşlarda yerel yönetim birimlerinin etkin olup olmadığını anlamak amacıyla dış ilişkiler birimi yöneticilerine “Sizce çalıştığınız BŞB üye olduğunuz uluslararası kuruluşların bir parçası/paydaşı mıdır?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya tüm yöneticiler *evet* şeklinde cevap vermişlerdir. Ankara BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi; belediyeçilik anlamındaengin bilgi ve deneyim birikimi ile üyesi olduğu uluslararası kuruluşların önemli bir parçası olduklarını ifade etmiştir. Ayrıca bu kuruluşların zaman zaman dönem başkanlığını da yapmakta olduklarını, Ankara’da Genel Kurul vb. toplantılar organize ettiklerini ve ülke tanıtımına katkı sağladıklarını belirtmiştir. Bursa BŞB Protokol ve Dış İlişkiler Yöneticisi; Bursa BŞB’nin Euro Cities, BALCİNİT (Balkan Cities Network) ve Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organisation)’nün önemli bir paydaşı olduğunu ifade etmiştir.

Antalya BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi; Antalya Büyükşehir Belediyesinin üyesi olduğu çoğu kuruluşun entegre bir parçası olduğunu, sadece az sayıdaki birkaç kuruluşta izleme faaliyeti gerçekleştirdiklerini belirtmiştir. İstanbul BŞB ARGE Yöneticisi görüşlerini; *‘Aktif olduğumuz her kuruluşun bir parçasıyız. Ancak belirttiğim gibi 5 yıl önce üye olduğunuz bir kuruluşla ihtiyaçlarınız ve beklentileriniz nedeni ile şuan aktif olamayabiliyorsunuz. Aktif olmadığımız kuruluşlarda da izleme ve gerekli bilgiye ulaşma amacımız bulunmakta’* şeklinde açıklamıştır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Yöneticisi, İzmir Büyükşehir Belediyesinin, üyesi olduğu uluslararası kuruluşlarda bilgi paylaşım ağının önemli bir zinciri olduğunu vurgulamıştır. İzmir BŞB’nin başarılı proje ve çalışmalarıyla örnek alındığını, gerek düzenlenen toplantı ve organizasyonlara katılımıyla gerekse söz konusu kuruluşların toplantı ve organizasyonları için kaynak ayırarak ev sahipliği yapması ile önemli bir paydaş olduğunu ifade etmiştir

Gaziantep BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi düşüncelerini: *“Gaziantep 2015 yılında Unesco Yaratıcı Şehirler ağına kabul edilene kadar sadece iç turizme hizmet eden bir şehirdi. O tarihten sonra AB fonlarında devreye girdi ve Culinary Heritage Europe, Delice gibi ağları da kullanarak Gaziantep’i gastronomi de ilgi odağı haline getirmek için çalıştık. Ve bu çalışmaların karşılığında UCLG kültür ödülleri en iyi uygulama ödülünü Mutfak sanatları eğitim merkezimiz aldı. Bu üyesi olduğumuz kuruluşun bir öznesi olduğumuzu gösteren sadece bir örnek”* diyerek ortaya koymuştur.

Yine, üye olunan uluslararası kuruluşlarda yerel yönetim birimlerinin etkin olup olmadığını anlamak amacıyla dış ilişkiler birimi yöneticilerine “Sizce çalıştığınız BŞB diğer belediyelere mentor (yönlendirici) olabilir mi?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar şu şekilde özetlenebilir:

İstanbul BŞB ARGE Yöneticisi: “İstanbul dünya şehri olmanın yanında Türk- İslam topraklarının ise hamisidir. Birçok konuda olduğu gibi bu konuda da dünyaya örnek olacak ortaklıklar kurmaktayız. İstanbul’un dünya şehirlerine örnek olabilecek sanayisi, turizmi, çevre düzeni, kültürel zenginlikleri bulunmakta. Bunları uluslararası alana taşıyan ise bu organizasyonlardır. Biz şehrimizi bu ortaklıklarla bütün dünyaya örnek olması için en iyi şekilde temsil etmekteyiz”.

Bursa BŞB Protokol ve Dış İlişkiler Yöneticisi: “Bursa’mızı; planlı, sağlıklı, çevreye duyarlı, refah seviyesi yüksek, tarihi değerleri korunan ve tüm şehir dinamikleriyle gelişen, sanayi, ticaret ve turizmde lider şehir yapmak vizyonuyla çalışmalarına devam eden Bursa Büyükşehir Belediyesi aynı zamanda 42 kardeş şehrine örnek olmaktadır.”

İzmir Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Yöneticisi: “Her yerel yönetim, yönettiği şehrin dinamikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda yönetilir. Bu sebeple öncelikler, plan, proje ve yatırımlar farklılık göstermektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi başarılı proje, çalışma, uygulama ve yatırımlarıyla ülkemizde ve dünyada model alınan bir yerel yönetimdir. Yönlendirici olmaktan ziyade, başarılı bir örnek olmaktadır.”

Ankara BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi: “Belediyemiz Türkiye Cumhuriyeti’nin başşehri olarak sadece kendi tüzel kişiliğini değil aynı zamanda Türkiye’yi de bir anlamda temsil etmektedir. Bu bağlamda şehrsel konulardaki mevcut deneyimi, sosyal belediyecilikteki zenginliği, uluslararası platformlarda söz sahibi oluşu ile diğer belediyeler için yönlendirici bir rol üstlenmektedir.”

Antalya BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi: “Olabilir.”

Gaziantep BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi: “Şehrimiz Ortadoğu kültürü taşıyan ama aynı zamanda Avrupa modernliğine ve gelişmişliğine sahiptir. Bu nedenle sanayimizle, gelişmişliğimizle, belediyemizin vermiş olduğu hizmetlerle ve kurmuş olduğumuz ortaklıklarla çevre illere ve Ortadoğu coğrafyasına örnek olmaktadır.”

Dış ilişkiler birimi yöneticilerine “Sizce en etkin uluslararası kuruluş hangisidir?” sorusu sorulmuştur. Dış ilişkiler birimi yöneticilerinin verdiği cevaplara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 3. Dış İlişkiler Birimi Yöneticilerine Göre Etkin Çalışan Uluslararası Kuruluşlar

Ankara BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi	Birleşmiş Milletler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Asya Teşkilatı (UCLG-MEWA), İslam Başşehirleri ve Şehirleri Teşkilatı (OICC), Belediyelerin ve Yerel Yönetimlerin e- Yönetim Teşkilatı (WeGO)
Antalya BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi	Birleşmiş Milletler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Asya Teşkilatı (UCLG-MEWA) ve Güçlü Şehirler Ağı (Strong Cities Network)
Bursa BŞB Protokol ve Dış İlişkiler Yöneticisi	Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı
İzmir Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Yöneticisi	Avrupa Kentler Birliği (Eurocities), Akdeniz Kentler Birliği (Medcities), Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Avrupa Bölgeler Meclisi (AER)
Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler Yöneticisi	Avrupa Gastronomi Mirası, İslam Başşehirleri ve Şehirleri Teşkilatı (OICC)

Görüldüğü üzere Dış İlişkiler Birimi yöneticilerine göre en etkin çalışan uluslararası kuruluş farklılık göstermektedir. Ancak görüşülen birim yöneticileri üyesi olunan kuruluş ve ağların seçimi yapılırken etkin ve en çok fayda sağlayacak olanların tercih edilmeye çalışıldığı ifade edilmiştir.

5.3. Uluslararası Faaliyetlerinin Sağladığı Avantajlar ve Dezavantajlar

Yerel yönetim birimleri uluslararası kuruluşlara kuşkusuz ki belirli faydalar sağlamak amacıyla üye olmaktadır. Bu nedenle dış ilişkiler birimi yöneticilerine “Uluslararası kuruluşlara üyeliklerin ne gibi faydalar getirdiğine/getireceğine inanıyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Dış ilişkiler birimi yöneticilerinin verdiği cevaplar doğrultusunda uluslararası kuruluşlara üyeliklerin getirdiği düşünülen faydalar şu şekilde özetlenebilir:

- Belediye yönetimi ile ilgili ulus ötesi bir farkındalık oluşturması.
- Yerel yönetimlerin projelerini uluslararası platformda tanıtmaya ve yatırım fırsatları sağlama imkânı bulması.
- Kuruluşa üye olan diğer şehirlerin yerel yönetimleri ile teknik bilgi paylaşımının ve bilgi alışverişinin sağlanması.
- Taraflara karşılıklı olarak fayda sağlayacak yerel, ulusal, uluslararası kardeşlik ve işbirliği anlaşmaları imzalanması.
- İllerin tanıtılması ve bir dünya şehri olmasına katkı sağlaması.
- Yeni ilişkiler kurulması.
- Lobicilik faaliyetlerine zemin hazırlaması.
- Şehrin yaşam kalitesini arttırmak amacıyla dünyadaki trendleri ve konuları daha yakından takip edebilme fırsatı vermesi (çevre, trafik, halk sağlığı, iyi yönetim, inovasyon, e-devlet).
- Uluslararası ağ ve birliklere üye olan kurumlar ile işbirliği artırılarak kurumsal kapasitenin güçlenmesini sağlamak.
- Uluslararası ağlar aracılığıyla yapılan iyi uygulama örneklerini keşfetme imkânı sunması.
- Şehirde yapılan iyi uygulamaların uluslararası platformlarda gösterilmesini sağlayarak şehrin tanınırlığını arttırmak.
- Şehirde yapılacak yenilikçi uygulama ve projelerde uluslararası ağ ve birliklerin oluşturduğu uzmanlık ve fon havuzlarından yüksek oranda yararlanmak.
- Şehrin uluslararası platformlarda etkin tanıtımını yaparak turizm ve ticaret potansiyelinin artmasını sağlamak.
- Şehirde istihdam yaratacak ve ekonomik olarak kalkınmasına kalıcı olarak destek sağlayacak uluslararası projeler yürütmek.
- Şehrin yerli ve yabancı ziyaretçi sayısının artmasına destek sağlamak.

Yerel yönetim birimleri her ne kadar fayda sağlamak amacıyla uluslararası kuruluşlara üye olmayı tercih etseler de bazı olumsuz durumlarla karşılaşmaları da muhtemeldir. Bu nedenle dış ilişkiler birimi yöneticilerine “Uluslararası kuruluşlara üyeliklerin getirdiği dezavantajlar var mıdır?” sorusu sorulmuştur. Dış ilişkiler birimi yöneticilerinin verdiği cevaplara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4. Dış İlişkiler Birimi Yöneticilerinin Uluslararası Kuruluşlara Üyeliklerin Getirdiği Dezavantajlar Hakkındaki Görüşleri

Ankara BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi	Yüksek üyelik aidatları ödeme zorunluluğu
Antalya BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi	Yüksek üyelik aidatları ödeme zorunluluğu
Bursa BŞB Protokol ve Dış İlişkiler Yöneticisi	Yüksek üyelik aidatları ödeme zorunluluğu
İzmir Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Yöneticisi	Herhangi bir kuruluşun üyeliğinin işlevsiz hale gelmesi durumunda gereksiz üyelik aidatı ödenmesi.

Gaziantep BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi	Her yıl üyeliklerin yenilenmek zorunda olması ve aidatların yüksek olması
İstanbul Büyükşehir Belediyesi ARGE Yöneticisi	Üyeliklerde aktif olunmaması durumunda hiçbir katkı sağlamamaktadır. Her üyelik bir kazançta değildir. Bazen prestij için de üye olunabilmektedir.

Görüldüğü üzere uluslararası kuruluşlara üyeliklerin getirdiği dezavantajlar hakkında üzerinde durulan en önemli konu üyelik aidatları ile ilgilidir.

5.4. Uluslararası Faaliyetler Neticesinde Ortaya Çıkan Sorunlar

Her ne kadar uluslararası kuruluşlara üyelikler yasal düzenlemeler, prosedürler vb. izlenerek ve uluslararası kuruluşlara üyelik şartları önceden belirlenmiş olsa da yerel yönetim birimleri bazı sıkıntılar yaşayabilmektedir. Bu nedenle dış ilişkiler birimi yöneticilerine “*Uluslararası kuruluşlara üyeliklerde yaşanan sıkıntılar nelerdir?*” sorusu sorulmuştur. Dış ilişkiler birimi yöneticilerinin verdiği cevaplar doğrultusunda uluslararası kuruluşlara üyeliklerde yaşanan sıkıntılar şu şekilde özetlenebilir:

- Maddi sıkıntılar (bazı kuruluşların aidatlarının yüksek olması).
- Kuruluşlar arası iletişim kopukluğu.
- Ülkeler arası zaman farkları.
- Kurumsal yapısı zayıf olan kuruluşların beklentileri karşılayacak faaliyetler yapamaması ve kağıt üzerinde kalması.
- Alınan kararların uygulanmasına yönelik gerçekçi mekanizmaların oluşturulamaması.
- Türkiye’nin AB’ye üye olmamasından mütevellit bu birliğe entegre çalışan bazı kuruluşlara üye olunamaması, her projeye iştirak edememe ve üyelik şartlarının sağlanamaması.

İstanbul BŞB Arge Yöneticisi, Bursa BŞB Protokol ve Dış İlişkiler Yöneticisi ve İzmir Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Yöneticisi özellikle Türkiye’nin AB üyesi olmaması nedeniyle önemli sıkıntılar yaşandığını belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak da bazı projelere sadece AB’ye tam üye statüsündeki şehirlerin başvurabileceğini ve yine bazı komite, grup başkanlıklarına vs. sadece tam üyelerin aday olabildiği ifade etmişlerdir. Gaziantep BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi üyelik sürecinin ve onay sürecinin uzun olmasından kaynaklanan aksaklıklardan bahsetmiştir. Antalya BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi ise, bu konuda görüş belirtmemiştir.

5.5. Uluslararası Faaliyetler Yürüten Yerel Yönetim Birimlerine Yönelik Öneri ve Tavsiyeler

Çalışma da uluslararası kuruluşlara en fazla üyeliği olan ve kuruluşlarda aktif rol alan yerel yönetim birimleri olan altı adet büyükşehir belediyesi yöneticileri ile görüşülmüştür. Bu nedenle: “*Diğer belediyelere uluslararası işbirliklerinde daha etkin olabilmeleri açısından neler önerirsiniz?*” sorusu sorulmuştur.

İstanbul BŞB Arge Yöneticisi soruya ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öncelikli olarak aktif olunabilecek ve süreklilik sağlanabilecek kuruluşlar ile irtibata geçilmeli ve ortak paydada buluşulmalıdır.

Çalışmalar eksikliğin görüldüğü alanlarda yoğunlaşmalı ve bu konular üzerinde araştırmalar gerçekleştirilmelidir.

Bazen sadece ihtiyaçlar çerçevesinde ortaklık kurulmamakta, örneğin bir ilçe belediye başkanının New York belediye başkanı ile bir karede olması da prestij sağlayabilmektedir. Bu gibi nedenlerinde yerel yönetimlere katkısı kaçınılmazdır.

Belli bir süre faydası olan ve daha sonra aktifliği sonlandırılan kuruluşlara üyelikler sonlandırılarak, günün getirdikleri ve faydalı olduğu inanılan yeni üyelikler gündeme getirilmelidir.

Bursa BŞB Protokol ve Dış İlişkiler Yöneticisinin düşünceleri şöyledir:

Belediyelerin yerel yönetimlerle ilgili ulusal ve uluslararası kuruluşlarla, yerel yönetim ağlarıyla ve sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkilerinin geliştirilmesi yönünde gerekli çalışmaları yapması, uygun görülen organizasyonlara üyelikler gerçekleştirilmesi ve etkin olarak katılması.

Belediyenin ilgili birimleri ile koordinasyon içinde çalışarak projeler hazırlaması ve finansman temini için gerekli çalışmaları yapması, proje uygulamalarını desteklemesi.

Stratejik önceliklerin başarılı bir şekilde uygulanmasını desteklemek amacıyla kamu kurumları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile iyi ilişkiler geliştirmesi ve destek alması.

İzmir Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Yöneticisi görüşlerini şu şekilde paylaşmıştır:

Uluslararası kuruluşlara üye olmadan önce faaliyetleri, paydaşları ve sorumluluk alanları detaylı bir şekilde irdelenerek ilgili belediyenin hedef, vizyon ve projeleri ile örtüşüp örtüşmediğine dikkat edilmelidir.

Kuruluşların faaliyetleri belediyenin ilgili birimleri tarafından takip edilerek uygun ve faydalı olduğu düşünülen faaliyetlere aktif katılım sağlanmalıdır.

Katılım sağlanan faaliyetlerde aktif network çalışmaları yürütülerek maksimum fayda sağlanarak bilgi alışverişi yapılmasına özen gösterilmelidir.

Kuruluşun faaliyetlerinde belediyenin başarılı çalışmaları öne çıkartıldığı kadar, eksik, geliştirilmeye müsait yönleri için de iyi uygulama olabilecek uygulamalar model alınmalıdır.

Aktif ve verimli olmadığı düşünülen kuruluş üyelikler sonlandırılıp, yerine eğer gerekli görülüyorsa faydalı olacağı düşünülen başka bir üyelik gündeme alınmalıdır.

Ankara BŞB Dış İlişkiler Yöneticisinin düşünceleri şu biçimdedir:

“Dünya her geçen gün gelişmekte, iletişim kanalları her zamankinden daha açık ve kolay bir şekilde olmaktadır. Bu nedenle dijital çağa geçişte bazen yönetimler halktan geri kalabilmektedir. İnsanların daha iyi bir yaşam ve gelecek için beklentileri artmakta bu da yerel yöneticilere her zamankinden daha fazla proje üretmeye, çalışmaya ve kaynak bulmaya itmektedir. Yerel idareler kendilerini güncel tutmak yönünde uluslararası arenada ne gibi gelişmeler olduğu, teknolojinin hangi hizmetlere katkı yaptığını göz önünde tutmaları gerektiğini belirtmek isteriz.”

Gaziantep BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi ayrıntılı olarak soruya şu cevabı vermiştir:

“Dünya artık çok büyük bir köy olmuştur. İstenilen bilgiye, hizmete her an ulaşılabilir olunmuştur. Bu nedenle halktan gizli veya halkı bilgilendirmediğiniz bir girişimde bulunmanız nerede ise imkânsız olmuştur. Şeffaf bir hizmet için biz halkımıza talep edilen her bilgiyi sunmaktayız ve diğer hizmetlerimizde olduğu gibi uluslararası kuruluşlara üyeliklerimizi de halkın seçmiş olduğu yöneticiler

ile istişare yaparak karar vermekteyiz. İlimizde taraf olacağımız uluslararası kuruluşların var olan sektörleri ile bu konu tartışılıp sahada olan kişilerin fikirleri alınmaktadır. Örneğin gastronomi ile ilgili bir kuruluşa taraf olacaksak ilimizin meşhur olan restoran veya benzeri sektörlerinde hizmet veren kişiler ile fikir alış verişi yaparız. Sanayi ile ilgili bir kuruluş ile ortaklık kurulacaksa organize sanayi bölgesi ile iletişime geçilir. Yani sahada çalışan kişiler ile yönetimdeki kişiler ortak bir fikirde buluşur. Bizim tavsiyelerimiz ilk önce şehrin kültürel yapısına uygun, katkı sağlanacağına inanılan kuruluşlar tercih edilmeli. Fayda sağlamayan kuruluşlarla ortaklıklar sürdürmek ekonomik kayıptır. Yine aynı şekilde yapılacak olan ortaklıklarda halkın içerişinde akil insanlardan, bu iş ile uzmanlaşmış olan kişilerden fikir alınmalıdır. Biz belediye olarak son 4-5 yılda 400 milyon dolara yakın hibeyi belediyemize bu çalışmalarımız sonucu kazandırdık.”

Antalya BŞB Dış İlişkiler Yöneticisi ise, bir öneride bulunmamıştır. Genel olarak öneriler değerlendirildiğinde; aktif ilişkiler yürütülebilecek, süreklilik sağlanabilecek ve fayda sağlayacak uluslararası kuruluşlara üye olunması gerektiği belirtilmiştir. Bu doğrultuda belediyelerin bu ilişkileri oluşturmada seçici davranması önemlidir. Ayrıca, belediyeler uluslararası kuruluşlara üye olmadan önce ilgili kuruluşun çalışmaları, paydaşları ve görev alanlarını incelemeli, ardından kendi paydaşlarının da görüşünü alarak karar vermelidir.

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türkiye’de yerel yönetimler uluslararası işbirlikleri ile çevre sorunlarından göçmen sorunlarına, tarihi ve kültürel turizmden kültürel mirasa kadar pek çok konuda ulusal imkânlarla bağlı kalmadan dünyanın birçok noktasında işbirliği sağlayarak hareket alanını genişletmektedir. Bu doğrultuda yerel yönetim kuruluşları kardeş şehir ilişkileri oluşturarak, uluslararası kuruluşlara üye olarak, iş birliği protokolleri ve mutabakat zaptı/iyi niyet mektupları imzalayarak uluslararası faaliyetler yürütmektedirler. Türkiye’deki yerel yönetim kuruluşlarının şu anda 1831 adet kardeş ilişkisi ve 353 uluslararası kuruluşla üyeliği bulunmaktadır. İş birliği protokolleri ve mutabakat zaptı/iyi niyet mektuplarına ilişkin sayı bilinmemesine karşın bir ülke ile uluslararası ilişkiler faaliyetlerinin genişletilmesi amacıyla atılan ilk adımlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kardeş şehir ilişkileri ve uluslararası kuruluşlara üyelikler ise, yerel yönetimlerin küresel dünyaya açılan kapıları olmuştur.

Türkiye’deki kardeş şehir sayılarına ilişkin istatistiksel veriler incelendiğinde; 2003 yılından itibaren sayısal bir artışın yaşandığı özellikle de son beş yılda sayıların istikrarlı bir şekilde arttığı söylenebilir. Kardeş şehir ile ilgili yapılan akademik, TBB ve TDBB’nin yaptığı çalışmalar incelendiğinde; belediyelerin uluslararası ilişkiler faaliyetlerini artırma konusunda çalışmalar yaptığı, bu faaliyetlere ilişkin özel birimler oluşturduğu, TBB, TDBB ve merkezi yönetimin bu konuda öncülük ettiği ve bu ilişkilerin yürütülmesinde bazı hususlara dikkat edilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Belediyelerin kardeş şehir ilişkisini belirli bir amaç doğrultusunda kurmaları gerekmektedir. Bu ilişkiler sadece bir proje için değil, sürdürülebilir işlevsel amaçlar doğrultusunda geliştirilmelidir. Günümüzde sürdürülebilir olmayan birçok kardeş şehir ilişkisi atıl durumda kalmıştır. Amaç belirlendikten sonra bu

amaca uygun birlikte hareket edilebilecek, her iki belediyeye de fayda sağlayabilecek bir ortaklık kurulmalıdır. Bu ortaklık eğitim, sanayi, ticaret, çevre, barış ve kardeşlik alanlarının en az birinde işlevsel olmalıdır. Resmi protokollerin gerçekleştirilmesinden sonra ise ortak projeler hayata geçirilmeli ve bu projelerden elde edilen deneyimler değerlendirilerek olumlu ve olumsuz tarafları ortaya konulmalıdır. Buradan elde edilen kazanımlar bir başka kardeş şehir çalışmasında yol gösterici olarak değerlendirilmelidir.

Uluslararası kuruluşlara üyeliklerde de aynı şekilde yerel yönetim kuruluşlarının faydası gözetilmeli ve verimli olunabilecek kuruluşlarla ortaklık sağlanmalıdır. Aktif olunmayan veya artık aktifliği bir katkı sağlamayan kuruluşlar ile üyelikler sonlandırılmalı, yerel birim bütçesi de bu anlamda düşünülmelidir. Sonlandırılan üyelikler yerine faydası gözetilen ortaklıklar hayata geçirilmelidir. Belediyelerin aktif olarak katılım sağladıkları kuruluşlar dünyadaki yerel yönetimler ile farklılıkların ve ortak noktaların ortaya çıkmasına, eksikliklerin giderilmesine veya birçok projede denenmiş ve test edilmiş teknolojilerin kullanılabilmesine olanak sağlamaktadır. Bu anlamda yerel yönetimler birçok projede dünya şehirlerini takip etme şansını yakalamaktadır.

Çalışmada, Türkiye’de en fazla uluslararası kuruluşla üyeliği olan 6 büyükşehir belediyesi ele alınarak yapılan nitel analiz neticesinde pek çok önemli sonuca ulaşılmıştır. Bunlar dört başlıkta değerlendirilebilir. İlk olarak, tüm BŞB’lerdeki ilgili yöneticiler, uluslararası kuruluşlara üyeliklerini mümkün olduğunca etkin yürüttüklerini ve BŞB’lerin üye olduğu uluslararası kuruluşların bir parçası/paydaşı olduklarını belirtmişlerdir. İkinci olarak, daha fazla uluslararası kuruluşla üye olunması gerekip gerekmediği ile ilgili İstanbul BŞB ve İzmir BŞB üyelik sayılarının yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Diğer BŞB’ler ise, sayısal olarak bir artıştan ziyade faaliyet alanlarını genişletmek amacıyla yeni üyelikler oluşturabileceklerini belirtmişlerdir. Üçüncü olarak, uluslararası kuruluşlara üyelik sayılarının fazla olması ve dolayısıyla da daha tecrübeli oldukları için görüşülen tüm BŞB yöneticileri diğer belediyelere mentor (yönlendirici) olabileceklerini ve uluslararası işbirliklerinde daha etkin olabilmeleri açısından görüş ve tavsiyelerini paylaşabileceklerini ifade etmişlerdir. Dördüncü olarak, ilgili yöneticiler uluslararası kuruluşlara üyeliklerde bazı sıkıntılar yaşanabildiğini ancak karşılıklı iş birliği ile çözebildiklerini ortaya koymuşlardır. Ayrıca, uluslararası kuruluşlara üyeliklerin getirdiği avantajların dezavantajlardan fazla olduğu üzerinde durmuşlardır.

Araştırma neticesinde Türkiye’de uluslararası ilişkiler faaliyetlerinde öncü olarak nitelendirebileceğimiz BŞB’lerin; uluslararası arası kuruluşlara üyeliklerini etkin yürüttüklerini, fayda sağlayacak uluslararası kuruluşlara üye olduklarını, üye olmadan önce bir amaç belirlediklerini, uluslararası kuruluşların bir paydaşı olabildiklerini bazen de başkanlık edebildiklerini, diğer belediyelere mentorluk yapabileceklerini ve ortaklaşa projeler gerçekleştirerek kazanım elde ettiklerini söyleyebiliriz. Gaziantep BŞB şehrin zenginliği olan gastronomi kültürünü dünyaya tanıtmayı ve bu yolla bir turizm şehri olmasını kuruluşlara aktif bir şekilde dâhil olmasına, var olan zenginliğini avantaja çevirmesine borçludur. Yine aynı şekilde İstanbul BŞB bin yıldır var olan şöhret ve zenginliğini, teklif götürülen değil teklif alan belediye olmasını avantaja çevirmiş ve birçok uluslararası kuruluş başkanlık

yapmıştır. Ankara BŞB Türkiye’nin başkenti olması nedeni ile sadece Ankara’yı değil aynı zamanda ülkeyi temsil etmektedir. İstanbul BŞB, Ankara BŞB, Antalya BŞB, Bursa BŞB, İzmir BŞB ve Gaziantep BŞB kardeş şehir ilişkileri ve uluslararası kuruluşlara üyelikleri ile diğer bütün yerel yönetimlere hamilik yapabilecek ufka sahiptir.

Sonuç olarak, her ne kadar yerel yönetimler uluslararası ilişkiler faaliyetleri kapsamında yerel ortaklıklar kurmaya çalışsa da küresel ortaklığın bir parçası olmaktadır. Bu nedenle yerel yönetimleri küresel dünyaya açan bu ilişkilerin titizlikle yürütülmesi oldukça önemlidir. Uluslararası ilişkiler faaliyetlerinin oluşturulmasında belediyelerin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’ndan, il özel idarelerinin İçişleri Bakanlığı’ndan izin alması zorunlu olsa da yerel yöneticilere önemli sorumluluk düşmektedir. Bir diğer önemli husus, Türkiye’de hem kardeş şehir ilişkilerinin hem de uluslararası kuruluşlara üyeliklerin işlevselliği ve sürdürülebilirliğidir. Belediye yönetimlerinin değişmesinden sonra da kardeş şehir ilişkileri ve uluslararası kuruluşlara üyelik ilişkileri devam ettirilmelidir. Unutulmamalıdır ki şehir diplomaları ile elde edilen ülke çıkarları, ülke siyasetinin üzerinde bir kazanımdır.

KAYNAKÇA

- Akman, Ç. (2016). Evaluating The Current Situation Via Town Twinning Practices In Turkey. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. CİEP Özel Sayısı. 1055-1071.
- Akman, Ç. (2019). Dünya Birleşmiş Şehirler ve Yerel Yönetimler, Orta Doğu ve Batı Asya Teşkilatına (UCLG-MEWA) Üyelikler Üzerinden Bir Araştırma. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi. 8(1). 1221-1242.
- Akman, Ç. ve Akman, E. (2017). Türkiye’de Kardeş Şehir Uygulamalarının Dört Büyükşehir Belediyesi Üzerinden Nitel Bir Analizi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2(27). 228-254.
- Association of Local Democracy Agencies (ALDA) (2011). Creativity and Innovation in Town Twinning Activities in Europe and Southeastern Europe Project Results. Europe For Citizens Programme. 1-24.
- Batal, S. , Topçu, V. (2019). Yerel Yönetimlerde Uluslararası İlişkiler Faaliyetleri: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Üzerine Bir İnceleme. Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi. 7(19). 341-374.
- Çalış, Ş. H. (2006). Uluslararası Örgütler: Tanımların, Yaklaşımların ve Tarihin Alacakaranlığı. Uluslararası Örgütler ve Türkiye, Konya: Çizgi.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü. <https://yerelyonetimler.csb.gov.tr/> (E.T: 15.07.2020)

Demirtaş, B. (2016). Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkilerinin Analizi: Merkez-Çevre Etkileşimini Yeniden Düşünmek. Uluslararası İlişkiler Akademik Dergi. 13(52). 151-173.

Heywood, A. (2016). Küresel Siyaset, (Çev.Nasuh Uslu ve Haluk Özdemir). Adres Yayınları. Ankara.

Ogawa, A. (2012). Sister City As a Preservation Strategy, Graduate School of Architecture. Planning and Preservation. Columbia University. Master Thesis.

Türkiye Belediyeler Birliği (TBB), (2012). İller ve Belediyeler Dergisi. 776 (1). Aralık.

<http://www.tdbb.org.tr/tdbb/wpcontent/uploads/2016/01/kardessehirelkitabi.pdf>, (E.T: 28.08.2020).

5393 sayılı Belediye Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> (E.T: 18.07.2020)

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf> (E.T: 18.07.2020)

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf> (E.T: 18.07.2020)

1173 Sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1173.pdf> (E.T: 18.07.2020)

3335 Sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3335.pdf> (E.T: 15.07.2020)

<https://www.ibb.istanbul/SitePage/Index/151>(E.T: 18.08.2020)

<http://www.tbb.gov.tr/birligimiz/kurulus-ve-gorev/> (E.T. 13.08.2020)

<https://yeryonetimler.csb.gov.tr/dokumanlar> (E.T: 15.08.2020)

<http://www.twinning.org/> (E.T. 22.08.2020)

www.sister-cities.org. (E.T. 05.08.2020)

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1173.pdf> (E.T: 18.08.2020)

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3335.pdf> (E.T: 18.08.2020)